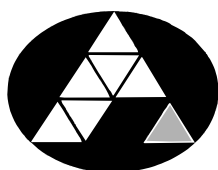

POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULU
Muotoilun koulutusohjelma, Tekstiilisuunnittelu

Hanna Kuusinen

LUOVUUDEN LÄHTEILLÄ
Luovuus tekstiilien suunnittelussa

Opinnäytetyö
Syyskuu 2012

POHJOIS-KARJALAN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ
Syyskuu 2012
Muotoilun koulutusohjelma

Sirkkalantie 12A
80100 JOENSUU
p. (013) 260 6906

Tekijä

Hanna Kuusinen

Nimeke

LUOVUUDEN LÄHTEILLÄ
Luovuus tekstiilien suunnittelussa

Tiivistelmä

Opinnäytetyössäni käsitellään luovuutta erityisesti tekstiilisuunnittelun näkökulmasta. Luovien alojen kuten taiteen tai muotoilun kentällä luovuus on tärkeää. Tavoitteena on, että opinnäytetyöprosessin myötä ammatillinen tietämykseni luovuudesta ilmiönä sekä henkilökohtaisesti syvenee.

Raportin alussa tarkastellaan luovuutta yleisesti. Tarkastelussa keskitytään siihen, mitä luovuus on, miten se ilmenee ihmisessä ja, mitä luova prosessi pitää sisällään. Luovuuden käytännöllisiä näkökulmia kokoaa raportin tiedonhankinnallinen osuus, jossa selvitettiin luovuuden ilmenemistä tekstiilien suunnittelussa. Se toteutettiin keräämällä kirjoitelmia tekstiilisuunnittelua tehneiltä luovan alan ammattilaisilta. Kerätyn aineiston myötä hahmottui yksilöllisempi kuva siitä, millainen näkemys ammattilaisilla on luovuudesta ja, miten se ilmenee heidän työskentelyssään. Raportin toiminnallinen osuus liittyy ammatilliseen projektiin, jonka lopputuloksena syntyi lapsuuden muistoihini pohjautuvan tekstiilituotuskokoelma nimeltään Muistoja lapsuudesta. Projektin aikana syvenyin omaan luovuuteeni ja sen ilmenemiseen tekstiilien suunnittelussa.

Opinnäytetyöprosessin myötä hahmottui selkeämpi kuva siitä, että luovuus on henkilökohtaista ja ilmenee eri tavoin eri ihmisillä. Luovuutta on vaikeaa tyhjentävästi määrittää, mutta joitakin pääpiirteitä luovuudelle voi asettaa. Niitä ovat muun muassa luovan tuotteen omaperäisyys ja luovan persoonan avoin asennoituminen elämäänsä. Ennen kaikkea luovuuden luonteeseen kuuluu moniulotteisuus ja prosessimaisuus. Luovuus ei kuitenkaan ilmene vain luovilla aloilla, vaan on osa jokaista ihmistä. Monelle, kuten minulle, luovuus on luontainen osa elämää ja voimavara, jota ilman ei voi elää.

Kieli
suomi

Sivuja 45
Liitteet 3
Liitesivumäärä 3

Asiasanat

Luovuus, tekstiilisuunnittelu

NORTH KARELIA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

THESIS
September 2012
Degree Programme in Design

Sirkkalantie 12A
FIN 80100 JOENSUUFINLAND
Tel. 358-13-260 6906

Author

Hanna Kuusinen

Title

In the Sources of Creativity

Creativity in Textile Design.

Abstract

This thesis deals with creativity, particularly from the viewpoint of textile design. In creative based professions, such as art and design, creativity is considered important. The aim of this thesis process is to deepen the author's professional understanding of creativity as a phenomenon and as a personal experience.

The first part of the thesis focuses on creativity in general, i.e. the definition of creativity and how it appears in a human, and the elements included in a creative process. The empirical part of this thesis opens a practical view on creativity in textile design. The research for this thesis was conducted by collecting essays from professionals who had experience of designing textiles. The study gives a more personal view on the creativity visions of professionals and on the ways it appears in their work. The practical part of the thesis is a part of the author's professional project., resulting in a textile work collection *Memories from childhood* based on the author's childhood memories. During the process a deeper perspective was gained on creativity and its appearance in the author's own textile design.

The final result of this thesis is an attainment of better conception about creativity and its appearance in textile design in general and, also, on personal level. Creativity is personal and it is manifested in several different ways in people. It is not easy to define the concept of creativity although some common features can be found. Creativity is innovative and it is based on open stance towards life. Especially, the nature of creativity includes multidimensionality and process-based character. Creativity does not only appear in creative fields but as a part of each person, too. For many people, including the author, creativity is a natural part of life and a resource one cannot live without.

Language

Finnish

Pages 45

Appendices 3

Pages of Appendices 3

Keywords

Creativity, textile design

Sisältö

1	Johdanto	1
2	Lähtökohdat	2
	2.1 Viitekehys	2
	2.2 Toiminta-asetelma	3
3	Luovuuden luonteesta	5
	3.1 Omaperäisyys ja uutuus osana luovuutta	5
	3.2 Luovuus kumpuaa elämäkokemuksesta	6
	3.3 Luovuus ihmisen persoonallisuudessa	7
	3.4 Luova työskentely	8
	3.5 Vuorovaikutuksellisuus osana luovaa työtä	9
	3.6 Tekstiilitaide luovanilmaisun välineenä	11
4	Tekstiilisuunnittelijoiden näkemyksiä luovuudesta	12
	4.1 Tiedonhankinnan toteuttaminen	12
	4.2 Aineiston analyysimenetelmä ja tulokset	14
	4.3 Tulosten johtopäätökset ja tulkinta	17
5	Luovuuteni lähteillä	19
	5.1 Inspiroivia suunnittelijoita	19
	5.1.1 Dora Jung	20
	5.1.2 Anu Tuominen	22
	5.1.3 Maija Louekari	24
	5.2 Luovuuden ilmeneminen suunnittelemissani teksteissä	26
	5.3 Muistoja lapsuudesta - tekstiilituotoksista	28
	5.3.1 Mummola -tuotoksen luomisen tausta	29
	5.3.2 Mustikkamaito -tuotoksen luomisen tausta	31
	5.3.3 Lapsen työ -tuotoksen luomisen tausta	33
	5.3.4 Iiiii Iiiii tikkua laudalla -tuotoksen luomisen tausta	34
6	Aino Kajaniemen arviointi Muistoja lapsuudesta -tuotoksista	37
	6.1 Kajaniemen kehittämissideita tuotoksiin	38
	6.2 Ajatuksia Kajaniemeltä saadusta arviosta	40
7	Pohdinta	41
	Lähteet	44

Liitteet

Liite 1 Tekstiilisuunnittelijoille sähköpostitse lähetetty osallistumispyyntö

Liite 2 Lupakyselyn pohja kuvien käytöstä opinnäytetyössä

Liite 3 Lyhyet kuvaukset tekstiilisuunnittelijoista

1 Johdanto

Opinnäytetyössäni sukelletaan luovuuden lähteisiin. Pyrin kuvaamaan, mitä luovuuden maailma pitää sisällään. Raportissa valotan hieman sitä, miten teoreetikot, tekstiilialalla toimivat ammattilaiset sekä minä itse tekstiilimuotoilun opiskelijana määrittelen luovuutta. Teoreetikkojen näkemykset pohjautuvat tieteeseen, mutta ihan yhtä merkittäviä ovat yksilön tekemät ja henkilökohtaisiin kokemuksiin liittyvät näkemykset luovuudesta, sillä luovuus on osa jokaista. On haasteellista arvottaa, mikä on luovuutta ja mikä ei, sillä luovuus ilmenee eri tavoin ihmisissä tilanteiden mukaan.

Luovuus kuuluu taiteen tekemiseen sekä muotoiluun, ja on olennainen osa luovilla aloilla työskentelevien ammattikuvaa. Opinnäytetyössä tarkastellaan luovuutta tekstiilien suunnittelun näkökulmasta, koska uskon, että tekstiilialan ammattilaisuuden perustaan kuuluu luovuuden tuntemus, oman inspiraation lähteiden kartoittaminen sekä oman ilmaisun kehittäminen. Olen sitä mieltä ettei luovuus ole jokin staattinen tai muuttumaton tila ihmisessä, vaan luovuus elää koko ajan ja ilmenee eri tavoin eri yhteyksissä. Kiireisessä ja jatkuvaan tuottavuuteen pyrkivässä maailmassa on tärkeää nostaa esiin luovuus yhtenä keinona toteuttaa itseä yksilönä. Luovuus tarvitsee tilaa, aikaa sekä avoimuutta, ja on hyvä vastapaino ympäristön asettamille tehokkuusvaatimuksille.

Luovuuteen sijoittaminen tuo yksilön potentiaalın arvoon ja antaa mahdollisuuksia jokaiselle ilmentää itseään tavalla tai toisella. Kiire, tuottavuuden sekä tehostamisen paineet tappavat luovuutta ja sivuuttavat yksilön tarpeen olla luova. Joillekin – kuten minulle – luovuus on elinehto. Se on voimavara ja ilmaisukanava, jota olen käyttänyt aina. Tämä opinnäytetyö on yksittäinen kooste luovuuden määritelmistä ja tähän hetkeen sijoittuva kuvaus luovuuden ilmenemisestä minussa, nuorena tekstiilimuotoilun opiskelijassa.

2 Lähtökohdat

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi luovuuden ja luovuuden lähteisiin tutustumisen, koska tavoitteenani on saavuttaa parempi ymmärrys luovuudesta tekstiilien suunnittelussa. Tarkastelen opinnäytetyössäni luovuutta yleisesti, mutta myös yksilöllisistä ja käytännönläheisistä näkökulmista käsin. Luovuuden tarkastelu ei ole aiheena helpoimpia, mutta antaa mahdollisuuden tutustua kiinnostavaan aiheeseen ja pohtia sitä, mille omaa luovuuttani perustan. Siten aiheeseen uppoutuminen lisää myös ammatillista kasvua ja kehittymistä nuorena tekstiilimuotoilijana. Uskon, että luovuuden ymmärtäminen on hyödyksi jokaiselle, erityisesti luovan alan ammattilaiselle. Toivonkin, että raportin sisältö antaa pieniä pureskeltavia jyvää myös sitä lukevalle.

2.1 Viitekehys

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tarkastella luovuutta sekä yleisesti että yksilöllisistä kokemuksista käsin. Kokosin yleisen katsauksen luovuudesta psykologiatieteen ja luovien alojen määritelmien pohjalta. Katsauksesta ilmenee, mitä luovuus on ja, mitä kaikkea se pitää sisällään. Yksilöllisempää näkökulmaa luovuudesta keräsin selvittämällä luovan alan ammattilaisten näkemyksiä luovuudesta tekstiilien suunnittelussa. Tiedonkeruu on toteutettu laadullisen tutkimuksen menetelmällä kirjoitelmia keräten, kirjoitelmatekstejä analysoiden ja tulkiten. Lisäksi pohdin Dora Jungin, Anu Tuomisen sekä Maija Louekarin luovuuden ilmenemistä heidän töidensä kautta. He ovat konkreettisia esimerkkejä minua inspiroivista luovuuden lähteistä. Tekstiilisuunnittelua käsittelevät osat kohdentavat aiheen tarkastelun luovuuden ammatilliseen puoleen.

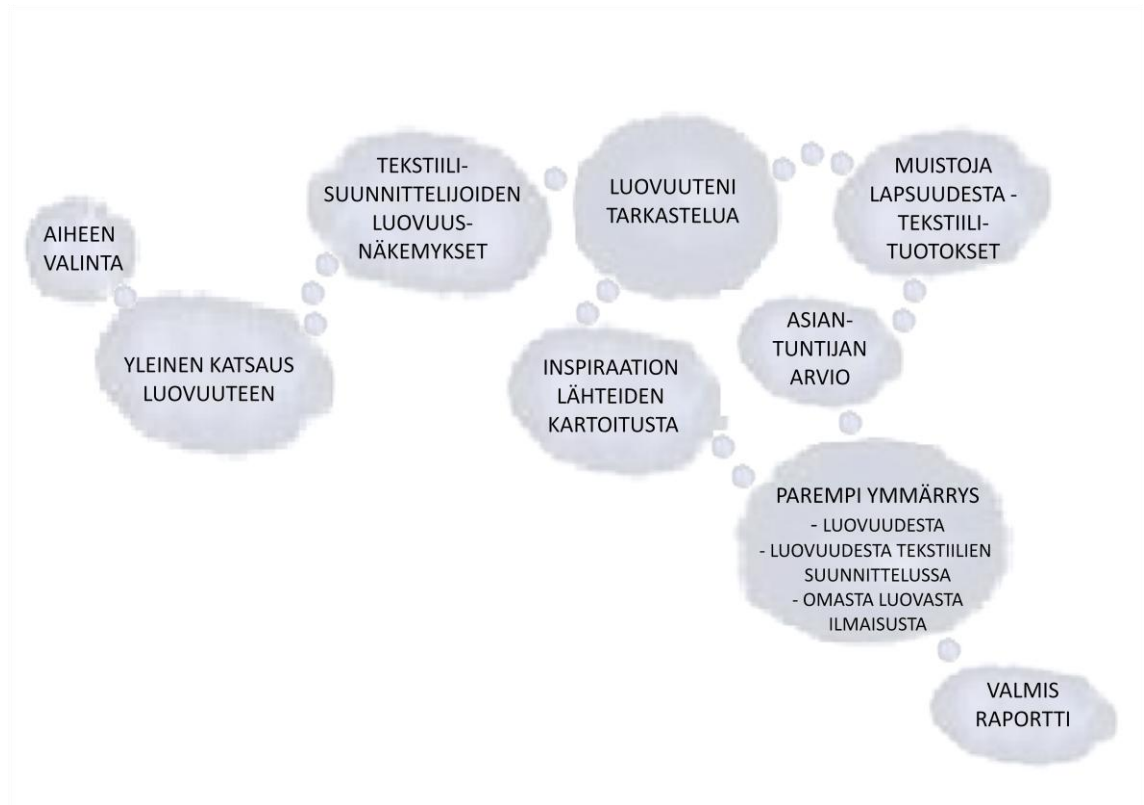
Koska luovuuden tuntemus on tärkeää muotoilun alalla, olen liittänyt opinnäytetyöhön myös oman luovuuteni tutkiskelua ja pohdintaa. Tarkoitukseni on valottaa sitä, mitä luovuus mielestäni on ja, mihin asioihin luovatyöskentelyni pohjaa. Konkreettisenä mallinnuksena luovasta ilmaisustani on opinnäytetyön ohella ammatillisena projektina toteuttamani Muistoja lapsuudesta -tuotokset. Niiden avulla olen pohtinut, miten luovuuteni ilmenee tekstiilien suunnittelussa. Lisäksi olen hankkinut asiantuntija-arvion tuotoksistani, jotta voisin kehittyä eteen päin tekstiilimuotoilussa ja ammatillisessa kasvussa. Olen kuvannut raportin sisältöä kokonaisuudessaan visuaalisessa viitekehyksessä (kuva 1.).

Kuva 1. Visuaalinen viitekehys.

2.2 Toiminta-asetelma

Opinnäytetyöprosessi eteni aiheenvalinnan ja esittelyn jälkeen siten, että hankin luovuuteen liittyviä lähdeiteoksia ja erilaista muuta materiaalia. Kokosin lähteistä ja materiaaleista muistiinpanoja ja kuvakollaaseja, ja siten syntyi esiyymmärrys luovuuteen liittyen. Luovuuteen paneutuminen yksilöllisistä näkökulmista käsin toteutui siten, että muodostin kiinnostukseni ja aiheeni pohjalta olennaiset tutkimuskysymykset, joiden avulla aihetta voisi tarkastella käytännön kokemuksesta saatujen merkitysten kautta. Henkilökohtaiseen luovuuteeni perehtyminen todentuu raportissa luovuuteni lähteiden pohdinnassa ja projektiopinnoissa syntyneen Muistoja lapsuudesta - tekstiilituotos koelman kautta. Prosessin loppuvaiheeseen kuului aikaansaannosteni asettaminen asiantuntija-arvioinnin alle. Kaiken tämän yhteenliittymänä syntyi opinnot viimeistelevä opinnäytetyöni, jonka tekemisen prosessia kuvaan kuvassa 2.

Kuva 2. Visuaalinen vaihekuvaus toiminta-asetelmasta.

3 Luovuuden luonteesta

Luovuutta on pyritty ymmärtämään ja määrittelemään kautta historian. Jo vuosisatoja sitten muinaiset antiikin filosofit yrittivät määritellä luovuutta, ja myös psykologiatieteen pioneerit ovat yrittäneet käsittää ihmisen luovaa mieltä useiden vuosikymmenten ajan. Silti edelleenkin ei ole onnistuttu kokoamaan kaikenkattavaa selvitystä siitä, mitä kaikkea luovuus pitää sisällään. (Ruth 1984, 13-14.) Kiistanalaisia aiheita ovat mm. luovuuden käsitteen määrittely, testaus- ja mittausten menetelmät, luovuuden ja älykkyyden suhde toisiinsa ja luovan työskentelyn edellyttämät persoonallisuuden piirteet (Ruth 1984, 14). Luovuuden osalta on yritetty analysoida niin luovaa prosessia, tuotetta, sen ympäristövaikutuksia kuin luovaa henkilöä itseään, hänen lahjakkuuttaan, persoonallisuuttaan ja motivaatiotaan. (Saarinen 1984, 185.) Luovuuden määrittely kaikenkattavasti ei ole helppoa, mutta joitakin kokoavia piirteitä luovuuden luonteesta on kuitenkin saatavilla.

Luovuutta voidaan tarkastella kolmen osa-alueen kautta (Ruth 1984, 17-31), joista ensimmäinen on persoona, toinen luova prosessi ja kolmas tuote. Luova persoona on ympäristölleen herkkä, haluaa joutua ymmälleen ja saa nautintoa esimerkiksi vastakohtista. Ongelmia ratkoessaan hän kokee toteuttavansa itseään ja tekee tulkintoja ympäristöstä. Luova prosessi on kokoamista, ja sen päämääränä on saada aikaan jotain erottuvaa. Prosessi voi sisältää harppauksia tai pienempiä uudelleenjärjestelyjen sarjoja. Luovaa prosessia voi olla vaikeaa todentaa havaittavaan muotoon, sillä se sisältää paljon ajattelutyötä erilaisia ratkaisuja punnittaessa. Luomisen lopputuotetta on sen sijaan helpompi tarkastella, koska se on pääsääntöisesti näkyvämpää ja jotain konkreettista. Luovuutta tarkastellaankin usein juuri tuotteen kautta.

3.1 Omaperäisyys ja uutuus osana luovuutta

Yhteneväinen näkemys on siitä, että luovuus on jotakin omaperäistä suhteessa siihen, mitä tekijä itse tai muut tekijät ovat tähän mennessä luoneet (Ruth 1984, 15). Luovuutta ilmenee toisin sanoen siinä, että saadaan aikaan jotain uutta ja ennalta arvaamatonta. (Bergström 1984, 159). Luovuuteen liitettävän omaperäisen näkemyksen luominen

vaatii joustavaa ja rohkeaa ajattelua, avoimuutta, herkkyyttä ympäristölle, arvailua, moniselitteisyyden sietämistä sekä monimutkaisuuden suosimista. Luovuus edellyttää myös sujuvuutta, joka liittyy valmiuteen tuottaa ideoiden vuo, ja valmiutta muuttaa ajattelun suuntaa. (Ruth 1984,15.)

Jotta uutta ja ennalta arvaamatonta voisi syntyä, täytyy tekijän luovuuden työvälineisiin sisältyä tietoa, osaamista ja oman alan hallintaa. Kuitenkaan monimutkainen aikaansaannos ei ole sen syvällisempää ja älyllisempää kuin yksinkertainen oivallus. Pienikin parannus johonkin olemassa olevaan tuottaa enemmän tai vähemmän uutta ideaa. Luovana voidaan pitää jotakin, joka on jollakin tavalla haluttava ja hyödyllinen, investoinnin tai muunlaisen noteeraamisen arvoinen. (Koski, Tuominen & Kärkkäinen 2005, 59, 212, 218, 220.)

3.2 Luovuus kumpuaa elämänkokemuksesta

Luovuudelle suotuisaa maaperää voi viljellä asennoitumalla elämään ja ympäröivään maailmaan avoimin mielin. On arveltu, että elämänmuoto, jossa esiintyy tajunnan huipuja, suosii luovuutta. Muun muassa yksilön innostus, kiinnostus, inspiraatio, oma-aloitteisuus ja -ehtoisuus, ympäristön vaihtelu, persoonalliset ja emotionaaliset kontaktit, stimulut ja taiteelliset elämykset edistävät luovuutta ihmisen elämässä. (Bergström 1984, 167.) Luovuus ei ole vain luovien alojen ammattilaisten tai nerojen etuoikeus, vaan osa jokaista ihmistä. Luovuus on osa aivojen toimintaa, jokaisen ihmisen perusominaisuus, ja sitä tarvitaan esimerkiksi silloin, kun ihminen kohtaa elämässään odottamattomia tilanteita, joista selviytymisessä käytetään luovuutta (Bergström 1984, 163,164). Luovuuden myötä syntyvät hyvät ideat liittyvät usein elämänhistoriaan, lapsuuden kokemuksiin, kokemuksista omaksuttuun tietoon sekä elämänkriisien ratkaisuihin. (Häyrinen 1984, 362; Koski ym. 2005, 193.)

Luovan ihmisen elämää voidaan tarkastella laajempina vaiheina, projekteina, sykleinä tai kausina. (Koski ym. 2005, 119). Luovan yksilön tuotteliaisuus alkaa yleensä jo nuorena ja jatkuu pitkään. Lapsen luovuutta edistävät rohkaisu ja kannustus itsensä toteuttamiseen, ja se lisää hänen oman positiivisen tahdon kehittymistä. (Uusikylä 1999, 69,70.) Luovuutta tukee hyvä itsetunto, ja sen kehittyminen edellyttää, että joku on edes joskus varauksetta pitänyt ihmistä hyvänä ja arvokkaana sekä myös lapsuusvuosien jälkeen lahjakkaana. (Koski ym. 2005, 66.) Lapsuus ei kuitenkaan ole luovuuden kukoistavinta aikaa. Elämän varrella kertyvät kokemukset antavat luovuudelle voi-

maa, ja väitetään, että 40-vuotiaana luovuus olisi huipussaan. Luovuus on kuitenkin ehtymätöntä eikä sen uskota loppuvan missään vaiheessa ihmisen elämää. (Uusikylä 1999, 69.) Luovuus on ennen kaikkea kyky, ja sillä on pitkä kehityskulku, jossa yksilön koko persoonallisuus on osallisena (Hägglund 1984, 125).

3.3 Luovuus ihmisen persoonallisuudessa

Ei ole olemassa yhtä, yleistä luovuustyyppiä, vaan on olemassa historiallisiin puitteisiin, erilaisien yhteisöjen kulttuuriin ja elämäntilanteisiin kytkeytyviä luovia persoonia. (Häyrinen 1984, 371.) Usein luovuus näyttäytyy siten, että tekijä ottaa oppia edeltäjistään ja jatkaa siitä, mihin nämä lopettivat (Ringbom 1984, 257). Luovuuden esille tuominen vaatii hyvää itsetuntoa ja rohkeutta sekä uskoa omaan ainutkertaisuuteen. Luova persoona on sellainen, joka ei pelkää ottaa riskejä tai tehdä virheitä. Hän on kiinnostunut asiastaan ja haluaa käyttää aikaa sen pohtimiseen. Virheet koetaan mahdollisuutena oppia uutta ja kehittyä. (Koski ym. 2005, 68.)

Tutkimuksissa on todettu, että luovuus näyttäytyy ihmisen persoonallisuudessa monella tapaa. Uskotaan, että rationaalisesti luovilla persoonilla on itsekuria, huumorintajua, seikkailunhalua ja tunneherkkyyttä ympäristölle. Lahjakkuuden näkökulmasta tarkasteltuna luovuus näkyy esimerkiksi omaperäisyytenä, persoonallisena näkemyksenä, kekseliäisyytenä ja mielikuvituksen rikkautena. Luovasti lahjakas on avoin itselle, ympäristölle, uusille ideoille sekä kokemuksille. Hänellä on kykyä leikkiä elementeillä, käsitteillä ja mielikuvilla. (Heikkilä 1984, 106.) Lisäksi luovaan persoonallisuuteen liitetään muun muassa uteliaisuutta, määrätietoisuutta, sitkeyttä, itsepäisyyttä, tahdonvoimaa ja itseohjautuvuutta (Uusikylä & Piirto 1999, 95). Luova mieli hakee kontrasteja ja vastakkaisuuksia. Se etsii aukkoja, joihin sijoittaa mielikuvia. Luovuus edellyttää todellisuuden ja loogisuuden rinnalle mielen vapautumista, joten lapsenomainen illuusioihin, fiktioihin ja mielikuviin tukeutuminen hyödyttää luovuuden aikaansaamista. (Hägglund 1984, 138.)

Luova ihminen
melkoinen mutantti:
monikasvoinen, moninapainen.
”Sipuli, jolla on sata kuorta.
Kudos, jossa on lukemattomia loimia.”
Yksilöllinen ja ainutlaatuinen
eikä yksilö ollenkaan vaan monilo
jännitteiden ja vastakohtaisuuksien
cocktail.
(Koski & Tabermann 2002)

3.4 Luova työskentely

Luovan työskentelyn taustalla on usein voimakasta halua tehdä jotakin itselle tärkeää ja oppia siitä lisää. Se ilmenee motivoitumisena, joka kumpuaa ihmisen sisältä. Sisäisesti motivoitunut yksilö on itsenäinen, vahva ja riippumaton sekä haluaa tehdä asiat omalla tavallaan. (Koski ym. 2005, 60.) Motivoituminen voi myös liittyä ulkoiseen vaikuttimeen kuten rahaan, maineeseen tai määräykseen, mutta yleensä pitkäjänteisen luovan työskentelyn taustalla on halu löytää ratkaisu johonkin kiehtovaan ongelmaan, jolloin aineellinen hyvä on sivuseikka. Työskentelyssä tarvitaan sitkeyttä sekä paineiden ja yksinäisyyden sietokykyä. (Uusikylä 1999, 74-75.) Uutta ideaa etsittäessä syntyy usein kamppailua. Kamppailuun kuuluu uusien ajatusten pohdintaa ja harkintaa sekä ajatusten valikoitumista ja tuhoutumista. (Bergström 1984,165.) Haasteena on osata päättää, milloin oma idea on riittävän hyvä, koska mikään idea ei kuitenkaan koskaan ole täysin valmis (Koski ym. 2005, 206).

Luovuuden luonteeseen kuuluu sen prosessinomaisuus. Luovasta prosessista on esitetty erilaisia, toisiaan mukailevia vaiheittaisia kuvauksia. Pääjuoni on kuitenkin siinä, että prosessissa pyritään pisteestä A pisteeseen B eli ideasta kohti tavoiteltua lopputulosta. Prosessi ei kuitenkaan ole suoraviivainen vaan sisältää erilaisia välivaiheita. Prosessi käynnistyy ongelman löytämisestä, jonka jälkeen ideaa haudotaan, haetaan oivalluksia ja pohditaan ratkaisun oikeellisuuden hyväksymistä tai hylkäämistä (Uusikylä 1999, 63). Prosessin aikana keksitään, mietitään ja hiotaan ajatuksia, jotta idea olisi tarkoitukseen sopivin (Koski ym. 2005, 203,204). Luova prosessi voi olla epämääräinen eikä sen lopputavoite välttämättä ole vielä aloitettaessa selvillä. Älyllisten ja tiedollisten ratkaisujen rinnalla luovaan prosessiin vaikuttavat tunteet ja kyky henkisen kontrollin höllentämiseen. (Uusikylä 1999, 63-64.) Luova ihminen työskenteleekin vahvuuden ja heikkouden sekä kaikkivoipaisuuden ja kyvyttömyyden tuntemusten välisessä jännitteessä (Koski ym. 2005,70).

Luovaa prosessia voi myös kuvata tapahtumasarjana, joka alkaa psyykessä syntyvästä sisäisestä kuvasta. Tämä esimerkiksi sanallinen tai visuaalinen kuva siitä, mitä halutaan luovassa hetkessä tai työskentelyssä ilmaista, käynnistää psyykeen sisäisen luovan tapahtuman. Luova tapahtuma etenee vaiheittain inspiraatiosta, sen kehittämisestä ja rikastuttamisesta haluun todentaa mielensisältö näkyvään muotoon. Inspiraation sisäistämisen aikana mielessä syntyy uusia näkökulmia, idealisoituja ja romantisoituja ajatus- ja tunnekulkuja. Mielessä syntynyttä ideaa pyöritellään, jotta se kehittyisi ja ri-

kastuisi. Se sisältää aktiivista luovuutta sekä intensiivistä työskentelyä. Halu tuottaa sisäinen mielikuva ulkoiseen ilmaisumuotoon ajaa luovaa tekijää toteuttamaan ideansa myös toisille näkyväksi. (Hägglund 1984, 125 -132.)

Luovat prosessit sisältävät korkeatasoista tiedostamista, intuitiivisuutta. Korkeatasoinen luovuus sisältää esitietoisia ja nonverbaalisia piirteitä, jotka ovat osa mielen vaihtoehtoisuuden tasoja. Todellinen luovuus syntyy intuitiivisten asioiden kokemisen ja kielen taakse ulottuvasta tiedostamattomasta kokemuksellisuudesta. Rentoutuminen, vapaa assosiointi, metaforien käyttö ja mielikuvituksen hyödyntäminen aistikokemuksina vähentävät minän kontrollia. Mielikuvituksellisuus lisää persoonallista ja omaperäistä tuottamista sekä luo uutta todellisuutta, jossa voi käsitellä omia tunteita, kokemuksia ja ajatuksia uudella tapaa. (Heikkilä 1984, 108-119.) Tekijä oppii prosessin aikana kestämään ja sietämään valintojen tekemistä, luottamaan intuitioonsa sekä oppii kehittämään avoimuuttaan, hereillä oloa maailmassa. (Lukkarinen 2008, 35-36.) Prosessin tarkoituksena on yleensä eteen päin vieminen tavoitteista riippumatta. Usein tärkeää on myös tuoda jotain julki prosessin lopputuloksena.

3.5 Vuorovaikutuksellisuus osana luovaa työtä

Luovan työn kautta voi saavuttaa mielihyvää ja onnistumisen elämystä. Erityisesti silloin, kun oma idea on konkretisoitunut ja tuotu toisten ulottuville. Tarkoituksena on usein ottaa kontaktia toisiin ihmisiin, ja se miten tuotoksen viesti tai sanoma välittyy muille, on tärkeää ja voi palkita tekijää. (Saarinen 1984,178.) Mikäli tuotoksen sanoma saavuttaa vastaanottajan, tuotos voi herättää vastaanottajassa vastaavanlaisia illuusioita, tunteita ja näkyjä kuin sen luojassakin. Se voi siis inspiroida muita kokemaan sanoman yhteisesti jaetuksi asiaksi, joten luova aikaansaannos voi parhaimmillaan olla sosiaalisuutta ja yhteenkuuluvuutta lisäävä väline. (Hägglund 1984, 125.) Samalla kun tuotos annetaan vastaanottajien tarkasteltavaksi tai koettavaksi, luovatekijä asettaa itsensä ja aikaansaannoksensa alttiiksi arvostelulle tuodessaan tuotoksensa julki muulle yhteisölle (Koski ym. 2005, 180). Luovuutta voidaan arvioida eri tavoin. Arviointinäkökulmat vaihtelevat sen suhteen kiinnitetäänkö huomio luovuuden ilmenemiseen persoonassa, luovassa prosessissa vai tuotteessa.

Tavallisesti luovuuden ilmenemisen arvostelu on perustunut enemmän luovaan tuotteeseen kuin luovaan prosessiin tai yksilön luovuuteen. Amabile, yksi luovuutta tutkineista teoreetikoista, on määritellyt joitakin kriteerejä luovuutta edustavalle tuotteelle ja sen suunnittelulle. Ensinnäkin tuote on luova, kun se on sekä uusi että hyväksytty. Tuotteen tulee olla käyttökelpoinen ja se sisältää arvoa annettuun tehtävään nähden. Toiseksi tuotteen taustalla oleva ratkaisu ei ole suoraviivainen vaan sisältää keksimistä ja oivallusta, ratkaisulla ei ole selvästi määriteltyä päämäärää. Kolmanneksi asianmukaiset havainnoitsijat ovat sitä mieltä, että se on luova. Edellytyksenä on, että havainnoitsijat tuntevat alueen, missä tuote on luotu. Arvioijat eivät kuitenkaan arvioi vain tuotetta vaan myös luovuutta henkilössä ja prosesseissa. Tuotteen luovuutta voidaan mitata arvottamalla myös sitä, onko tuote omaperäinen suhteessa siihen, mitä persoona itse tai muut ovat siihen mennessä luoneet. (Vähälä 2003, 22-23.)

Tekstiilituotosta arvioidessa voidaan kiinnittää huomio muun muassa rakenteeseen, tekniikkaan ja materiaaliin. Tekniikka ja materiaali ovat sidoksissa toisiinsa, sillä molemmat vaikuttavat toisiinsa. Materiaalit määrittävät käytettävissä olevia tekniikoita ja puolestaan tekniikat käytettäviä materiaaleja. (Lukkarinen 2008, 32, 33.) Käytetyt kuidut ja tekotavat voivat kuvata vastuullisuutta, innovatiivista suunnittelua, sommittelun taitoa sekä herkkää kauneuden tajua. Vaikutteina voivat olla pitkät paikalliset perinteet ja kulttuurihistoria. Toisaalta myös kansainväliset vaikutteet muokkaavat tekstiileitä eri tavoin. (Poutasuo 2001.) Tekstiilien suunnittelussa voidaan ottaa kantaa erilaisiin esteettisiin kysymyksiin. Esteettisesti ajatellen voidaan tarkastella muotoja, värejä, ilmaisykyä sekä esineen ja ympäristön välisiä suhteita. (Anttila 1971, 23.) Lisäksi voidaan tarkastella teoksen tyyliä, sitä ilmaisutapaa, jota tekijä käyttää työssään. Tyylistä voi heijastua persoonallisen otteen lisäksi tietylle aikakaudelle, seudulle tai maalle ominaisia piirteitä tekotavoissa ja ilmaisussa. (Ringbom 1984, 255.)

Tekstiileissä kietoutuu yhteen tieto, taito ja taide. Ne voivat herättää katsojassa oma-kohtaisia tekstiileihin liittyviä elämyksiä, muistikuvia ja tulkintoja. Tekstiili voi ilmaista yksittäisen ihmisen yksilöllisiä viestejä, ja siihen voi sisältyä muisti ja viesti. Tekstiilit tuovat julki mielen kuvia, ja voivat saada aikaan nöyrää ihailua. Eva Anttila on todennut, että modernissa seinävaatteessa tulee kiinnittää huomio kuvallisen vaikutelman lisäksi tekniikan ja materiaalin suomiin mahdollisuuksiin. Esimerkiksi pieni tyhjätön ja kuvaton kangaspala voi olla ilmaisuvoimaista taidetta. (Poutasuo 2001.) Tekstiileiden kautta syntynyt luova tuotos voi siis puhutella katsojaa myös yksinkertaisesti ja vähäeleisesti.

3.6 Tekstiilitaide luovanilmaisun välineenä

Tekstiilitaide voidaan luokitella yhdeksi nykytaiteen osa-alueasuuntauksista, vaikka sen asema nykytaiteessa onkin sekava. Tekstiilitaiteelle ei nimittäin ole selkeää määrittelyä tai paikkaa taiteen kentällä. (Lukkarinen 2008, 24, 28.) Tekstiilien teko voi olla sekä taidetta että työtä (Svinhufvud 2006, 8). Vapaan taiteen, tekstiilitaiteen ja taidekäsityön raja-alueet ja tekijöiden taustat ovat liukuvat. Tekstiilitaide on osa nykytaiteen avointa kenttää. Tekstiilitaidetta voi nähdä julkisissa sisätiloissa, museoissa tai ulkoilmassa. Julkisissa tiloissa valoa, varjoa ja arkkitehtuuria tukevat läpikuultavat tekstiiliteokset ovat arvostettuja. Toisaalta nykyisin tekstiilitaidetta voi olla sijoitettuna yhtä hyvin galleriaan, hylättyyn tehtaaseen tai varastoon sekä myös pihaan tai puistoon yllättämään katsojan. (Poutasuo 2001.) Suomessa tekstiilitaide on pääasiassa naisten taidetta. Tavanomaista on, että tekstiilitaiteen tekijä yhdistää sekä taidetta että suunnittelua. (Svinhufvud 2006, 9.)

Tekstiiliteos voi olla esimerkiksi vapaa veistos, reliefi, maalaus tai läpinäkyvä tilanjakaaja. Se voi olla kierrätystekstiileistä tehty kannanotto nyky maailman menoon tai ko-ruummeltu muotokuva. Taidetekstiilien materiaaleina voidaan käyttää mitä tahansa luonnon kuitujen ja kaivoksesta saadun kiilleliuskeen välillä. Tekstiileihin voidaan yhdistää muita tekniikoita kuten valokuvausta tai kuvanveistoa. Perinteisistä tekniikoista suosiossa viime vuosina ovat olleet ryijyt ja niiden modernimmat muunnelmat sekä kuvakudokset ja kirjonta. Tekstiilitaidetta voidaan luoda esimerkiksi abstrakteina somitelmina, luonnonilmiöinä tai kuvakertomuksina. Siihen voidaan liittää tarinaa esimerkiksi elämästä tai ympäröivästä yhteiskunnasta. (Poutasuo 2001.) Tekstiileissä ilme-nevän luovuuden taustasta voidaan löytää kulttuurisia arvoja, traditiota sekä muotokieltä (Anttila 2007). Yksi tekstiilitaiteen tehtävistä on katsojan mielikuvien virittäminen. Tekstiilillä voi olla yhtä hyvin virkistävä kuin myös rauhoittava vaikutus. Tekstiilien taustalla voi olla tarkoitus hylätä yksipuolinen katsomistapa ja sen sijaan tarjotaan erilaisten vaihtoehtojen tulkintojen kirjo. Teoksissa voidaan kuvastaa yksityisiä kokemuksia sekä heijastella mahdollisten totuuksien loputonta kirjoa. (Poutasuo 2011.) Tekstiilitaiteeseen voi sisällyttää monenlaisia tulkintoja. Usein teoksissa käsitellään joko konkreettisesti tai symbolisesti tekstiileihin liittyviä muistoja. (Svinhufvud 2006, 8.)

4 Tekstiilisuunnittelijoiden näkemyksiä luovuudesta

Osana opinnäytetyötä keräsin tekstiilien parissa työskentelevien suunnittelijoiden näkemyksiä luovuudesta tekstiilien suunnittelussa. Lisäksi pohdin omia ajatuksiani luovuudesta. Halusin liittää luovuuden tarkastelun rinnalle käytännönläheisempiä näkemyksiä luovuudesta, koska uskon, että luovuuskäsitykset ja luovuuden merkitys ovat henkilökohtaisia asioita. Se, mitä kukin pitää luovana ja, mitä kukin arvostaa, on subjektiivista. Haluankin tässä osuudessa tuoda esiin luovuuden yksilöllistä puolta.

Tekstiilisuunnittelijan luovuuden ilmentämisen mahdollisuudet ovat erilaiset sen suhteen, mihin tarkoitukseen tekstiili on tulossa. Suunnitellessa tuotteita teolliseen tuotantoon, jossa on omat rajoitteensa, ja suunnitellessa rajoitteilta vapaampaa taidetekstiiliä, lähestytään luovuutta eri tavoin. En kuitenkaan pohdi tätä näkökulmaa, vaan otin lähtökohdaksi oletuksen, että kaiken tyyppisessä tekstiilien suunnittelussa tarvitaan osaamisen rinnalla luovuutta.

4.1 Tiedonhankinnan toteuttaminen

Tarkastelin tekstiilialalla toimivien tekstiilisuunnittelijoiden luovuusnäkemyksiä laadullisella menetelmällä. Valitsin tiedonkeruumenetelmäksi laadullisen tutkimuksen, koska se mahdollistaa yksilöiden henkilökohtaisten ajatusten esiin tuomisen kattavammin kuin kokeellisempi tiedonhankinta kuten esimerkiksi Likert -asteikolla toteutettu lomaketutkimus (vrt. määrällinen tutkimus). Laadullisen menetelmän avulla voin mielestäni tavoittaa paremmin ymmärryksen siitä, millaisia yksittäisten ihmisten näkemykset ovat, ja siten syventää ymmärrystäni luovuudesta. Laadullinen lähestymistapa on siis aiheen puolesta perusteltu ratkaisu.

Se että kohderyhmä on harkittu ja koostuu asiantuntevista henkilöistä, on tärkeä piirre laadullisessa aineistonkeruussa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Valikoin tiedonkeruun kohderyhmän Ornamon Internet-sivuston tekstiilisuunnittelijoiden listauksesta. Oletin, että Ornamon sivusto on oivallinen keino löytää alan kokeneita ja luovuuden parissa työskennelleitä henkilöitä, sillä se on muotoilijoiden valtakunnallinen ammatillinen kes-

kusjärjestö. Päättarkoitus kohderyhmän valinnassa oli saada tekstiilisuunnittelun kanssa jossain muodossa tekemisissä olevien ihmisten ajatuksia ja kokemuksia esiin, olivatpa he sitten tekstiilitaiteilijoita, - suunnittelijoita tai muun luovan alan osajia. En ottanut tiedonhankinnan kohderyhmää rajaavaksi tekijäksi tekstiilialalla toimivien pohjatutkintoa tai työnkuvaa tarkemmin, koska nykyisin eri alojen rajapinnat ovat liukuvia, ja moni luovan alan toimija tekee työtä eri osa-alueilla, henkilökohtaisia kiinnostuksiaan ja osaa-misalueitaan sekoitellen.

Keräsin tiedonhankinnan aineiston lähettämällä sähköisen osallistumispyynnön (liite 1) valikoimilleni tekstiilisuunnittelijoille, joita oli yhteensä 15. Tutkimuspyynnössä oli toiveena, että osallistuja kirjoittaisi henkilökohtaisiin näkemyksiinsä pohjautuvan kirjoitelman luovuuteen ja tekstiilien suunnitteluun liittyen. Kirjoitelmia voi pitää yksityisinä dokumentteina, joiden analysointi on yksi laadullisen menetelmän toimintatavoista (Tuomi & Sarajärvi 2009, 84). Kirjoitelmien työstämisen avuksi liitin mukaan muutaman kirjoittamista suuntaavan kysymyksen virittämään vastaajien ajatuksia ja rajaamaan kirjoitelmissa käsiteltäviä näkökulmia.

Aineistonkeruun taustalla olivat seuraavat kysymykset, joiden avulla kartoitin ammattilaisten näkemyksiä siitä, mitä luovuus on ja, mistä se kumpuaa tekstiilisuunnittelijoiden silmin.

Aineistonkeruun kysymykset:

- 1) Millainen näkemys tekstiilisuunnittelijoilla on luovuudesta ja, miten se ilmenee tekstiilien suunnittelussa?
- 2) Mikä tekstiilisuunnittelijoita inspiroi? Edistääkö tai rajoittaaako jokin heidän luovaa työskentelyään?
- 3) Miten tekstiilisuunnittelijoiden luova työskentely on muuttunut heidän työvuosiensa aikana?

Aineisto koostui lopulta kuuden naisen näkemyksistä. Naiset ovat tekstiilejä eri yhteyksiin suunnitelleita luovien alojen ammattilaisia. Kirjoitelmien pituudet vaihtelivat vastaajien kesken. Tulokset eivät ole tilastollisesti yleistettäviä, mutta kuvaavat kohderyhmän ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Toisin sanoen kuvaan ja tulkitsen yksittäisten henkilöiden ajatuksia luovuudesta.

4.2 Aineiston analyysimenetelmä ja tulokset

Analysoin kirjoitelmia aineistolähtöisen sisällönanalyysin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-113) menetelmiä mukaillen. Luin tekstit muutamaa kertaa ja aloin erilaisin muistiinpanomerkinnoin poimimaan kirjoitelmien pääkohtia aineistonkeruun kysymyksistä eriteltujen teemojen alle. Keskeisin teema oli suunnittelijoiden ajatukset luovuudesta ja heidän näkemyksensä luovuuden ilmaisemista tekstiilien suunnittelussa. Merkitsin värikoodein kunkin teeman pääkohtia tekstiin, josta esimerkkinä ote erään tekstiilisuunnittelijan kirjoitelmasta, johon olen merkinnyt luovuuskuvaukset keltaisella korostaen:

Luovuutta käytetään kaikessa elämässä, se on kykyä ratkaista eteen tulevat ongelmat ja tilanteet uudella tavalla. Tekstiin teossa se on uusien ratkaisujen jatkuvaa etsimistä kokeillen, yhdistellen, kyseenalaistaen, virheitä pelkäämättömästi työskennellen, aina uusia ratkaisuja etsien. (N1)

Poimin myös teksteistä kokemuksia erityisen luovasta hetkestä, jolloin he kokevat flown tunnetta. Toinen teema muodostui suunnittelijoiden inspiraation hakemisen kuvauksista sekä heidän ajatuksistaan koskien luovuutta edistäviä tai haittaavia tekijöitä. Osassa teksteistä eriteltiin myös vuorokauden tai vuoden ajan vaikutuksista luovaan työskentelyyn. Viimeinen teema hahmottui kertomuksista, kuinka luovuus on muuttunut ammattilaisten mielestä heidän työvuosiensa aikana. Kirjoitelmien pääkohtien merkitsemisen jälkeen numeroin vastaajat juoksevin numeroin yhdestä kuuteen ja tein teemoittain otsikoidun taulukon, johon pelkistin kirjoitelmien kutakin teemaa eli tutkimuskysymystä koskevat pääkohdat (kuva 3).

Teemat olivat:

- LUOVUUSNÄKEMYS
- LUOVUUDEN ILMAISEMINEN TEKSTIILIEN SUUNNITTELUSSA
- INSPIRAATION HAKEMINEN
- LUOVUUTTA EDISTÄVÄT TEKIJÄT
- LUOVUUTTA HAITTAAVAT TEKIJÄT
- VUOROKAUDEN AJAN VAIKUTUS
- VUODEN AJAN VAIKUTUS
- KONKREETTINEN LUOVA HETKI/ FLOW KOKEMUS
- MUUTOKSET LUOVUUDESSA TYÖVUOSIEN AIKANA

TEEMA	1	2	3	4	5	6
LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN
LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN

LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN
LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN	LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN KÄYTTÖN

Kuva 3. Teemat ja pelkistetyt vastaukset taulukossa.

TEEMA:	1
LUOVUUSNÄKEMYKSEN KÄYTTÖN	- KÄYTETÄÄN KAIKESSA ELÄMÄSSÄ. -UUSIEN RATKAISUJEN JATKUVA ETSIMINEN: Kokeilu, yhdistely, kyseenalaistaminen, virheiden pelkäämättömyys, uusien ratkaisujen etsiminen.

Kuva 4. Teema Luovuusnäkemys ja sitä kuvaava pelkistetty pätkä N1:n kirjoittelusta.

Taulukko ja sen sisältämät pelkistetyt ilmaisut helpottivat tulosten käsittelyä, sillä pyrin siihen, että tutkittavien omat näkökulmat tulevat tässä vaiheessa esiin mahdollisimman yksinkertaistetusti (kuva 4). Taulukoinnin jälkeen kirjoitin pelkistetyt ilmaisut tuloksia kuvaavaan lausemuotoon kunkin tutkimuskysymyksen alle seuraavasti:

TUTKIMUSKYSYMYS 1: Millainen näkemys tekstiilisuunnittelijoilla on luovuudesta ja, miten se ilmenee tekstiilien suunnittelussa?

LUOVUUSNÄKEMYS

Luovuus on vaikeasti määriteltävää, ja se tulee esiin eri tavoin. Siihen sisältyy suunnaton määrä hiljaista tietoa, jota on vaikeaa pukea sanoiksi. Luovuutta käytetään kaikessa elämässä ja sitä on meissä kaikissa, joten se ei ole vain joidenkin yksinoikeus. Luovuuteen kuuluu mielen vapaata liikkuvuutta ja samalla kriittisyyttä. Sen voimana on uskallus toteuttaa itseään ja seurata omaa sisäistä ääntään. Luovuus pulppuaa alitajunnasta ja se on osa sielukkuutta. Osa luovuutta on nähdä sielunsa silmin se, mitä ei ole vielä olemassa. Luovuutta ei voi pakottaa eikä se ole tahdonalaista toimintaa. Pyrkimyksenä on uusien ratkaisujen etsiminen, mutta se ei ole pelkkää mekaanista tai sattumanvaraista uuden tuottamista. Uusia ratkaisuja etsitään kokeilemalla, yhdistämällä ja kyseenalaistamalla. Luovuudessa ei voi pelätä virheitä.

LUOVUUDEN ILMAISEMINEN TEKSTIILIEN SUUNNITTELUSSA

Tekstiili toimii ilmaisun välineenä, joka heijastelee suunnittelijan tulkintaa omasta elämästä. Suunnittelija työskentelee jonkin tekniikan avulla, jota hän soveltaa itselleen sopivaksi. Tekstiilien suunnittelussa luovuus on osaltaan vanhan kertausta ja rutiininomaista työskentelyä. Luova tekstiilien suunnittelu on osa konseptisuunnittelua, kuosien suunnittelua sekä markkinointia.

KONKREETTINEN LUOVA HETKI/ FLOWKOKEMUS

Flown kokemus on silloin, kun asian työstämiseen paneutuu, ja samalla muut arkiset asiat vain unohtuvat. Syntyy palava halu vain jatkaa työskentelyä, ja tuntuu siltä, että idea kantaa vaivattomasti eteenpäin.

TUTKIMUSKYSYMYS 2: Mikä tekstiilisuunnittelijoita inspiroi? Edistääkö tai rajoittaako jokin heidän luovaa työskentelyään?

INSPIRAATION HAKEMINEN

Inspiraatio on sisäinen tarve, joka syntyy työn teosta. Inspiraatiota ei voi vain odotella eikä se ole etsittävässä olevaa. Kuitenkin inspiraation lähteenä voivat toimia muun muassa näyttelyt, taidetekstiilikirjat tai kansanomaiset tekniikat ympäri maailman. Myös teatterin tila, ääni ja liike tai konsertit ja musiikki voivat inspiroida. Lisäksi taideskeneen ja kulttuuripolitiikan tuntemus voivat olla inspiraation taustalla. Inspiraatiota voi löytää katsomalla tuttuja asioita uudella tapaa, esimerkiksi etsimällä muutoksen rajapintoja tai tarkastelemalla materiaalin puhuttelevuutta, mikä voi poikia jotain uutta. Inspiroitumista voi tapahtua ympäristössä ja tilanteissa aistit valppaina liikkuessa. Toisaalta myös erilaisten rakenteellisten ratkaisujen pohtiminen voi inspiroida suunnittelijaa. Joidenkin henkilöiden myönteinen energia lisää suunnittelijan inspiraatiota, mutta se on harvinaista. Inspiraatio voi tuntua suunnittelijasta luksukselta, jonka voi saavuttaa vain työtä tehden, sitä ei voi vain odotella.

LUOVUUTTA EDISTÄVÄT TEKIJÄT

Luovuutta auttaa terve ruumis ja levännyt mieli, mutta tarvitaan erityisesti tekemistä ja työhön tarttumista. Kaikki tekeminen vie eteen päin ja kehittää luovuutta. Nähdyt ja koetut asiat todellisuudesta vaikuttavat suunnittelijan mieleen. Esimerkiksi uudet kokemukset tai hyvä tunnelma sekä kiinnostavat kohteet voivat edistää luovuutta. Toisaalta lähestyvä deadline voi kirittää mieltä luovaan asemaan. Uudet materiaalit tai kankaat, vapaus suunnittelussa kuten mahdollisuus soveltaa teollisia menetelmiä, edistävät luovuutta. Eduksi on myös se ettei pelkää epäonnistumisia, vaan on rohkeasti utelias ja avoin.

LUOVUUTTA HAITTAAVAT TEKIJÄT

Stressi, kiire, unen puute ja masennus tai voimavarat ylittävät tapaukset häiritsevät luovuutta tai sen ylläpitämistä. Jotkin asiat voivat tukahduttaa luovuutta. Esimerkiksi viestinnästä tuleva hälinä häiritsee, ja synnyttää tarvetta hälinättömään aikaan. Luovuutta voi estää omien ajatusten pyöriminen kehässä. Se voi olla esimerkiksi toiston tunne, kun tuntuu, että tekee samaa vanhaa uudelleen, tällöin ajatukset kiertävät kehää

VUOROKAUDEN AJAN VAIKUTUS / VUODEN AJAN VAIKUTUS

Työrytmi on tehokkaampaa valoisaan aikaan. Päivällä saa aikaan parempia ratkaisuja ja toimii monipuolisemmin. Kevät ja kesä on tuotteliainta ja työteliäintä aikaa, koska valoisaan aikaan energiataso on huipussaan. Loppuvuodesta on aikaa tutkimiselle ja uudistumiselle. Toisille illat ja viikonloput ovat ominaisia työskentelyaikoja, ja ylipäätään loma-ajat. Öisin mielikuvat muodostuvat todeksi ja öinen hiljaisuus elinpiirissä antaa mahdollisuuden keskittyä luovaan työskentelyyn rauhassa. Toisaalta vuorokauden aika ei välttämättä vaikuta lainkaan.

TUTKIMUSKYSYMYKS 3: Miten tekstiilisuunnittelijoiden luova työskentely on muuttunut heidän työvuosiensa aikana?

MUUTOKSET LUOVUUDESSA TYÖVUOSIEN AIKANA

Vuosien saatossa on tullut enemmän sanottavaa ja paremmat taidot, jotta voi yhdistellä vanhoja tuttuja asioita keskenään. Luovuus pohjautuu elämässä opittuun ja koettuun. Kokemuksen myötä verkoston ja tietolähteiden määrä on kasvanut. Nuorena luovuuden taustalla oli ulkoiset tekijät, kun nyt vuosien myötä keskeisempää on sisäinen maailma. On tullut ymmärrystä siitä, että luovaa hetkeä ei voi vain odotella, sillä muuten asiat menevät ohi. Ajan saatossa inspiraation lähteitä arvostaa enemmän. On tullut myös ymmärrystä, että luovuus ei ole ehtymätön lahja.

4.3 Tulosten johtopäätökset ja tulkinta

Aineistoa tarkastellessa voi havaita vastaajien näkemysten yhteneväisyyttä suhteessa raportin teoriaosuudessa ilmenneisiin luovuuden määritelmiin. Luovuutta ei ole helppo määritellä tai sanoittaa auki - se on toisaalta kaikki ja kaikkialla, ja toisaalta jokin yksittäinen hetki tai tapahtuma voi olla luova. Luovuus koetaan erityisesti sisäisenä asiana, johon liittyy paljon hiljaista, kokemuksesta syntyvää, tietoa, jota tulkitaan työssä näkyvään muotoon. Luovuus on itsensä ilmaisemista, ja uudenlaisten ratkaisujen etsimistä eri keinoin. Vaikka työskentelymenetelmät tai tekniikat olisivat perinteisiin viittaavia, soveltaa tekijä oman tulkintansa työhön. Luovaan työskentelyyn paneutumiseen ajaa palava halu ja flown kokemus, jolloin muut asiat ympärillä työntyvät toissijaisiksi. Kuitenkin myös toimeksiannettuun suunnitteluun liittyvä aikataulupaine voi sysätä luovuuden rattaat käyntiin.

Luovan työn tekeminen vaatii sisäistä tarvetta, ja sitä auttaa inspiraation saaminen. Inspiraatio voi löytyä monella tapaa esimerkiksi kulttuurillisten elämysten, alan seuraamisen tai jonkun henkilön myötä. Inspiraatio ei varsinaisesti ole etsittävässä eikä sitä voi vain odotella, vaan avoimuus kulttuurille ja ympäristölle kaikissa tilanteissa edistää inspiroitumista. Erilaiset tunnelukot, kuten masennus tai tunne kehämäisestä toistavasta ajattelusta tai työtavasta, voivat haitata luovaa inspiraatiota. Luovuudelle otollisinta, energisintä ja tehokkainta aikaa ovat valoisa päivän ja vuoden aika. Toisaalta on myös heitä, joille yö on parhainta luovaan työskentelyyn paneutumisen aikaa. Tällöin melu ja

kiire tasaantuu, ja on aikaa sekä mahdollisuus tehdä rauhassa asioita. Yhtä kaikki luovatyö vaatii oman aikansa - hetken, jolloin mikään ei häiritse työskentelyä. Niinä kausina, jolloin inspiroituminen ei ole niin voimakasta, voi olla aikaa tutkiskelulle ja uudistumiselle muulla tavoin.

Ajan saatossa luova työ kehittyy. Nuorena suunnittelijana luova työ voi olla enemmän ulkoisiin tekijöihin nojaavaa kuin kokemusten ja iän karttuessa. Kokemus luonnollisesti opettaa ja siten myös taidot kehittyvät ja luovaan ilmaisuun voi löytää enemmän sisältöä. Ajan myötä myös inspiraation lähteiden merkitys ja luovuuden ymmärrys kasvaa. Luovat verkostot ja erilaiset tietolähteet laajenevat kerrytettyjen työkokemusten myötä, jolloin luovuuden lähteitä ja luovuuden ilmaisukanavia on alkutyövuosia enemmän.

5 Luovuuteni lähteillä

Yksi opinnäytetyön tavoitteista oli syventyä omaan luovuuteen aiheen yleisen käsittelyn ja tekstiilisuunnittelijoiden näkemysten rinnalla. Oman luovuuden tuntemus on mielestäni tärkeää monellakin tapaa, mutta ammatillisesti ajateltuna, luovuus luo pohjan tekstiilimuotoilijana toimimiselle. Pohtiessani luovuutta, olen havahtunut siihen, että sitä on yllättävän vaikeaa määritellä. Toisaalta luovuus on jotain konkreettista ja näkyvää, toisaalta hyvin henkilökohtaista ja pinnan alla piilevää. Konkreettista ja näkyvää luovuutta on helpompi eritellä ja arvottaa kuin tuoda esiin mielessä piileviä näkemyksiä ja luovuudelle antamani merkityksiä. Yritän kuvata luovuuteni lähteitä esittelemällä ensin muutaman minua inspiroivan luovan alan osaajan. Kuvaan sitä, mikä heidän töissään sävyttää minua eli tekee minuun jonkinlaisen vaikutuksen. Oma henkilökohtaista luovuuttani olen päätenyt erittelemään esittelemällä ammatillisena projektina toteuttamani Muistoja lapsuudesta -tekstiilituotuskokoelman. Se on tuore todiste luovasta käden jäljestäni.

5.1 Inspiroivat suunnittelijat

Mielestäni suunnittelijan ammattitaitoon kuuluu sekä luovan alan klassikkomuotoilijoiden että nykyajan tekijöiden töiden tuntemus. Luovalla alalla toimivat ammatilliset inspiroivat minua seuraamaan tekstiili- ja muotoilualan ilmiöitä sekä kehittämään ja ilmentämään omaa suunnittelunäkemyksiä. Olen poiminut muutaman helmen suomalaisten tekstiilisuunnittelijoiden joukosta, jotka inspiroivat minua seuraamaan alan ilmiöitä sekä rohkaisevat oivalluksiansa ja taitavuuksensa kautta kehittymään luovassa työssä. Käsittelen seuraavaksi kunkin tekijän töitä omista vaikutelmistani käsin. En tarkastele niinkään tuotteiden tai teosten teknisiä tai rakenteellisia ratkaisuja, vaan keskityn niiden visuaaliseen puoleen. Visuaalinen vaikutelma on usein se piirre, joka minua inspiroi eniten, joten tästä syystä pitäydyn sen pohdintaan. Tarkoitukseni ei ole olla ammattikriitikko tai -analysoija, vaan sen sijaan pyrin kuvaamaan mahdollisimman avoimesti sitä, millaisia ajatuksia ja tuntemuksia tekijöiden työt herättävät minussa.

Kuvien käyttämisen suhteen olen pyytänyt ja saanut luvat kuvien käyttöön (liite 2). Kysyin luvat kuvien käytöstä Anu Tuomiselta sekä Dora Jungin osalta Lapuan Kankureilta. Louekarín Marimekolle suunnittelemat kuosien kuvat ovat omiani. Hieman lisätietoa kustakin tekijästä löytyy liitteistä raportin lopusta (liite 3).

5.1.1 Dora Jung

Olen tutustunut Dora Jungin (1906 - 1980) tuotantoon opintojen myötä, ja voin todeta, että olen hänen suunnitteluotteestaan vaikuttunut – niin kudonnan ammattilaisen intohimosta kuin hänen kauneuden tajustaan. Jungin estetiikan taju on mielestäni yllättävän ajatonta ja epäilemättä todella taidokasta. Nautin Dora Jungin pelkistetyistä ja luonnonläheisistä suunnittelujäljistä, joka toistuu molemmissa seuraavista esimerkeistä.

Pidän kovasti Jungin vuonna 1964 suunnitteleman Kaarna-damastikuosin ilmeestä (kuva 5). Kuviointi ei ole tehty liian suorasukaisesti kuvaamaan luonnollista kaarnaa vaan aihe on hieno abstraktin omainen tulkinta siitä. Kuvioinnin erikokoiset ja erinäköiset pienet väriläntit tuovat elävyyttä kuvioaiheeseen ja tekevät kuosista kiinnostavan. Pienet läntit myös rytmittävät kangasta siten, että silmä alkaa tarkkailla pieniä yksityiskohtia kunnes katse havahtuu myös siihen, että kankaan pintaan muodostuu myös pitkittäissuuntaisia puunrunkomaisia linjoja. Vähäeleinen suunnittelu saa aikaan kauniin pintakuosin.

Kuva 5. Dora Jung, Kaarna (1964) Lapuan Kankurit Oy.

Dora Jungin Suomen itsenäisyyden 50-vuotisjuhlisiin suunnittelema kansalliskukkaamme kuvastava Kielo (1967) on toinen Jungin taidokasta suunnittelua kuvastava kuosi (kuva 6). Kielossa näyttäytyy Jungin taidokkuus käyttää ääriiviivaa töissään. Kielojen kuviointi on pelkistettyä, jopa graafista. Kielojen sommittelusta syntyy rytmi, jollaisen voisi tavoittaa myös luonnossa kieloniittyä ihastellessa. Voin jopa melkein palata lapsuuden mummolani takapihalle, jossa pienenä tyttönä juoksentelin. Haistaa siellä kasvaneiden satojen kielojen huumaavan tuoksun ja muistella kukkien kauneutta paksujen koivun runkojen keskellä. Jungin tapa kuvata kielot on hieno ja kielon herkkään luonteeseen sopiva.

Kuva 6. Dora Jung, Kielo (1967) Lapuan Kankurit Oy.

Dora Jung suunnitteli Kaarna ja Kielo -kuosit käyttötekstiileihin, joten aihe maailman tuli soveltua ruoanlaiton, kattauksen ja ruokailun maailmaan. Materiaalina pellava on kestävä sekä juhlallinen. Valitut luontoaiheet ovat suomalaiseseen kulttuuriin soveltuvat ja lähellä suomalaista mentaliteettia, jossa luonto on keskeinen osa. Jungin taitavuudesta kuvioaiheiden suunnittelussa kertoo aihe maailmojen ajattomuus ja soveltuvuus yhä tähän päivään. Koska suomalaiset kudotut tekstiilit ovat arvokkaita ja laadukkaita, Jungin ja Lapuan Kankureiden tuotteita tuskin ostetaan varsinaisesti arkipäivän käyttöä varten, vaan pikemminkin erityistilanteita varten.

5.1.2 Anu Tuominen

Anu Tuomisen (1961 -) valinta yhdeksi inspiroivista tekijöistä on selvää, koska pidän hänen valloittavasta ja vatsanpohjaa kutkuttavasta tavastaan luoda teoksen vastaanotajalle elämyksiä. Hänen työnsä ovat kiehtovia ja mielenkiintoisia, täynnä oivalluksia ja huumorin välkettä. Työt ovat yksinkertaisuudessaan sommiteltu ja aseteltu esille kauniisti. Tuomisen teokset jäävät mieleen. Saavat pysähtymään. Saavat ihmettelemään. Puhuttelevat. Hänen tapansa käyttää kieltä osana teoksia on ihailtavaa. Seuraavaksi kaksi teosta, jotka ovat jääneet minulle mieleen vuosien takaa.

Tuomisen vuonna 2002 tekemä teos Hiiri on hyvin yksinkertainen, mutta hellyttävä (kuva 7). Se koostuu yksinkertaisista osista: nuhuuntuneesta lapasesta ja silmänapista. Se on yhtä aikaa humoristinen ja lapsellinen. Siitä huokuu toisaalta lämpö ja ilo, mutta toisaalta ehkä myös yksinäisyys. Onkohan hiiri kadottanut parinsa? Tuomisen taito löytää käytetystä tavarasta, tässä tapauksessa lapasesta, jokin uusi olomuoto, on ihailtavaa.

Kuva 7. Anu Tuominen, Hiiri (2002).

Puolukoita - survimen idea vuodelta 2001 on toinen esimerkki Tuomisen taidosta tuoda arkiset käyttöesineet osaksi visuaalista kauneutta (kuva 8). Teoksessa on erityisen kiehtovaa sen ennen - jälkeen -asetelma ja arkisen kotityön voima. Teos on pelkistetty ja koruton, mutta toisaalta herkullinen ja mielikuvitusta virittävä. Värimaailma yksinkertaisuudessaan on juuri hyvä. On hienoa, että astiassa ja survimessa näkyy käyttöjäljet ja, että lankakerät ja niistä virkatut pikkuympyrät ovat pienin vivahtein erilaisia. Sekä käyttöesineet että lankamateriaalit kätkevät sisälleen tarinoiden maailman, jota jokainen voi mielessään pohtia. Arvostan taidetta, joka herättää ajatusrattaat pyörimään ja saa aikaan positiivisen mielen. Tuominen osaa mielestäni luoda yllätyksellisiä ja kiinnostavia töitä, joita maltaa ihastella kerta toisensa jälkeen.

Kuva 8. Anu Tuominen, Puolukoita - survimen idea (2001).

5.1.3 Maija Louekari

Maija Louekari (1982 -) on mielestäni ihanan persoonallinen printtisuunnittelija. Hänen käden jälkensä on eloisaa ja iloista. Louekarin Marimekolle suunnittelemissa printti-kuoseista suurin osa on värikkäitä. Toiset niistä ovat luonto- tai ihmisaiheisia, toiset satumaisia ja lapsekkaita. Louekarin tapa piirrosmaisen ja vapaan viivan käyttöön kangaskuoseissa ei voi kyllästyä. Hänellä on kykyä luova omaperäisiä kuoseja ja monipuolista taitoa tehdä kuvioaiheita totutun ulkopuolelta. Uskon vahvasti, että Maija Louekari on yksi tulevista klassikkosuunnittelijoista Suomessa.

Louekarin vuonna 2008 Marimekolle suunnittelema kuosi Karkuteillä on isokuvioinen printti lapsekkaalla aiheella (kuva 9). Louekarin aiemminkin suunnittelema satumaisuus jatkuu tässäkin tuotoksessa. Printin värit ovat tyypillisesti vahvat. Raikasta väritystä tasapainottaa valkoinen taustakangas. Aihemaailman eläinhahmot on oivallettu suunnitella päällekkäin, mikä lisää kuosin kiinnostavuutta. Humoristinen yksityiskohta on laitaa eläimille kengät jalkaan - ovatkohan he matkalla jonnekin hauskaan paikkaan? Kuvioaiheessaan Louekari on jälleen onnistunut luomaan jotain modernia, persoonallista ja uutta, erilaisia eläintulkintoja täynnä olevaan lasten visuaaliseen maailmaan. Tosin en sanoisi kuosin olevan vain lapsille suunnattu, vaan myös huumorista ja naivismista sekä pelkistetystä tyylistä pitävälle ikään katsomatta.

Kuva 9. Maija Louekari, Karkuteillä (2008) Marimekko.

Louekarin Marimekolle vuonna 2009 suunnittelema kuosi Siirtolapuutarha on vahva ja suuriprinttinen kuosi (kuva 10). Siinä näkyy Louekarille tyypillinen ääriviivoilla leikkittely ja voimakkaiden värien käyttö. Kuosi on hengeltään retro, mutta toisaalta modernimpi vivahde syntyy mustavalkoisien kuvioaiheiden ansiosta. Erilaisten kukka- ja kasviaiheiden sommittelu tiiviisti liki toisiaan toimii kuosissa sekä jatkuvana pitkänä kankaana että pätkittynä esimerkiksi sisustustauluna, joita nykyään käytetään kodin sisustamisessa.

Kuva 10. Maija Louekari, Siirtolapuutarha (2009) Marimekko.

Louekarin kuosisuunnittelu on modernia ja omalaatuista. Kuosien käyttöympäristön tulee soveltua kuosien voimakkaaseen visuaaliseen ilmeeseen ja Louekarin suunnittelema tekstiilejä hankkivan tulee pitää voimakkaista väreistä ja vahvoista sekä mielikuvituksellisista kuviotulkinnoista. Molemmat tekstiilit ovat Marimekon vahvempaa puuvillakangasvalikoimaa ja laadultaan tavallista peittävämmät, jos niitä ajatellaan ikkuna-verhoina. Puuvilla on käytettävyydeltään hyvää ja pestävää, joten Siirtolapuutarhakaan käyttö esimerkiksi pöytäliinana onnistuu. Karkuteillä kangasta voi käyttää muun muassa verhona tai tekemällä yksittäisestä raportista seinätaulun kehyksiin pingottaen.

5.2 Luovuuden ilmeneminen suunnittelemisani teksteissä

Luovuuteni lähteet ovat moninaisia. Tätä opinnäytetyön ja projektin tekemisen prosessia läpi käydessäni olen huomannut joitakin tiettyjä piirteitä luovuudestani. Toisaalta tekstiilisuunnittelijoiden tuotokset inspiroivat tekemään omaa luovaa työtä, toisaalta luonto herättää ajatuksia ja virittää luomaan. Myös erilaiset materiaalit voivat puhutella ja ajaa tekemään käsillä. Elokuvat, musiikki, näyttelyt, käsityö- ja sisustuslehdet tai vaikkapa vanhat valokuvat voivat myös synnyttää kipinän luovalle prosessille.

Luova työskentely pohjaa usein johonkin minulle läheiseen, olipa kyseessä värit, muotokieli, kuva tai materiaali, josta tekstiilien työstäminen lähtee liikkeelle. Tavallisesti nautin väreistä, mutta toisaalta ilmaisussani korostuu myös herkkyyks ja maanläheisyys. Luonto voi olla yksi taustatekijä sille, että käytän materiaaleja myös "raakana", pelkistäen. Haluan yleensä liittää töihin jonkin jujun, kuten käytetyn osan tai vaikkapa pienen yksityiskohdan. Huomaan toisinaan näpertäväni töihin pientä kuten kirjontaa tai muita käsityömenetelmiä. Mutta toisinaan tavoittelen graafisempaa ja yksinkertaista ilmettä. Pysin siihen, että töissäni näkyy jotenkin käden jälki. Olipa se sitten käsin tekemistä ommellen tai langanpätkien jättämistä avoimesti näkyviin. Töissäni on harvoin kliininen, täysin puhdas vaikutelma. Niihin liittyy aina jonkinlaista elävyyttä ja rosaa.

Ilmaisen luovuuttani sieluni sopukoista käsin eli luovuus on minulle henkilökohtaista ja syvää. Se ilmenee esimerkiksi siten, että ajatuksistani pulppuaa tekstejä, jotka voivat olla runoja, mietelmäauseita tai tarinoita, ja liitän niitä mahdollisesti osaksi töitäni jollain tapaa. Joskus kuvitan niitä konkreettisesti piirroksin tai ne ovat taustalla kuvaamassa mielenmaisemia ja tunnelmia. Hyvin usein tekemistäni ohjaa visuaalinen mielikuva, jota kohti pyrin. Tämä visuaalinen mielikuva voi ilmetä joko näkyväksi tehdyssä luonnoksessa mahdollisesta lopputuloksesta tai visio voi olla vain mielessäni ilman havaittavaa dokumenttia siitä. Tavallisesti en ole kovin kokeiluhaluinen, sillä en malta vain kokeilla loputtomiin, vaan työ etenee pikemminkin tekemisen lomassa kokeillen ja ratkaisuja punniten, jotta saavuttaisin visuaalisen mielikuvani mahdollisimman tyydyttävästi. Usein luovaa työskentelyäni auttaa jokin punainen lanka, jokin tietty lähtökohta kuten yhteneväistävä teema.

Yksi konkreettinen esimerkki luovasta ilmaisustani on muotoiluopintojen aikana tekemäni kehyskudottutyö (kuva 11). Mielestäni se ilmentää hyvin käden jälkeäni luovana persoonana. Teoksessa on rönkyilyä ja rosoa, mutta toisaalta siitä voi havaita myös herkkyyttä erilaisissa yksityiskohdissa. Vanhat napit ja soljet ovat kierrätettyjä ja kiehtovat minua. En koskaan tule saamaan selville kuka niitä on käyttänyt aiemmin ja millä tavalla. Toisaalta teokseen kätkeytyy myös mummooni, äitiini ja minuun liittyviä tarinoita, sillä osa kuteista on vanhoja itsekudottuja ja kirjailien nimikoituja keittiöpyyhkeitä, joita käytimme lapsena äidin kanssa leipoessa. Otin teoksen visuaaliseksi inspiraatiolähteeksi projektityöskentelylle, koska se on yksi tärkeimmistä töistä muotoiluopintojen ajalta. Teoksen avulla projektille hahmottui sitä eteen päin ajava teema: lapsuuteen liittyvät muistot.

Kuva 11. Oma teos muotoiluopintojen ajalta, kehyskudonta.

5.3 Muistoja lapsuudesta - tekstiilituotuskokoelma

Osana opinnäytetyötä suunnittelin ja toteutin ammatillisen projektin, jonka lopputuloksena syntyi tekstiilituotoksia. Toteutin projektin ilman toimeksiantajaa, koska halusin syventyä omaan työskentelyyni ilman toimeksiannettuja rajoitteita kuten ennalta määrättyä tavoitetta tai aikataulutusta. Myös elämäntilanteeni puitteissa oli järkevämpää valita omista lähtökohdista asetettu tavoite, sillä odotin lasta prosessin käynnistämisen aikaan ja edessä oli työskentelyä tauottava äitiysloma ja hoitovapaa.

Eri vaiheiden kautta työskentelyn teemaksi hahmottuivat lapsuuteeni liittyvät muistot. Koin teeman tärkeäksi ja läheiseksi erityisesti kahdesta minua koskettavasta syystä. Ensinnäkin äidiksi tuleminen on mullistanut elämäni ja muuttanut ajatusmaailmani sekä suhtautumistani elämään monella tapaa. Suhtaudun lapsuuteeni ja sieltä mieleeni pulpahteleviin muistoihin nyt eri tavoin kuin ennen oman lapsen saamista. Muutos itsenäisen ja tavallaan vastuuttoman nuoren naisen roolista äitiyden ja huolenpitäjän rooliin on ollut hienoa, ja osaan arvostaa lapsuuttani eri tavoin sen myötä. Toinen syy on isäni aivoinfarkti, joka pysäytti elämäni pian lapseni syntymän jälkeen. Isäni elämän muuttumisen myötä muutuin minäkin ja meidän perhe. Osa entistä isääni on poissa, ja samalla olen ymmärtänyt, että muistot ovat kultaa, mutta ne eivät ole ikuisia. Ajatuksia ja muistoja pyyhitään pois, myös meidän tahtomatta.

Koska projektin teemaksi muotoutui hyvin henkilökohtaisiin ja subjektiivisiin kokemuksiin nojaava aihe, hyödynsin sanallista luovaa puoltani ja hahmottelin muistoja tekstiilituotosten taustalla oleviksi muistoja kuvaaviksi tarinoiksi. Ne pohjautuvat tosielämänkokemuksiin ja avaavat hieman enemmän teosten taustamaailmaa ja toki myös minun historiaani. Olisin periaatteessa voinut koostaa tuotospäiväkirjan, jossa teksti ja tuotokset olisivat yksissä kansissa selattavassa muodossa. Kuitenkin työskentelyni alkoi suuntautua tasotekstiilin lisäksi kolmiulotteiseen ja rakennellumpaan muotoon, joten kirjallinen muoto jäi. Halusin ehdottomasti kuvata kunkin tuotoksen luonnossa, koska se on olennainen osa muistojeni tarinoita, inspiraation lähteeni sekä luontainen miljöö teoksilleni, koska muistot ovat konkreettisesti liittyneet luontoon ja ympäristöön jollakin tapaa. Kuvasin kunkin tuotoksen luonnossa projektin lopussa.

Pohdin seuraavaksi sitä, miten näen luovuuteni heijastuvan kussakin projektissa syntyneessä tuotoksessa. Tarinat ovat kiinteä osa kutakin tuotosta, joten haluan liittää ne raporttiin.

5.3.1 Mummola -tuotoksen luomisen tausta

Halusin Mummola -tuotoksella kunnioittaa sukujuuriani ja sitä perintöä, jonka isovanhempani ovat jälkeensä jättäneet. Teoksen pärekorimainen pinta rakentuu toistensa yli ja ali pujotelluista virkatuista suikaleista, jotka yhdessä saavat aikaan kolmiulotteisen, hieman lässähtäneen korin muodon (kuva 12). Olen tarkoituksellisesti jättänyt tuotokseen pehmeyttä ja velttoutta enkä halunnut tavoitella jämääkää korimaista ilmettä, koska mielestäni siten syntyy kotoisampi ilme. Pärekorimainen muoto kuvastaa tuotoksessa perinteisiä arkisia käyttöesineitä, jotka osaltaan kuuluvat olennaisesti kotitöihin ja kovaan työntekoon leivän vuoksi. Villa materiaalina tuo lämpöä työhön. Valikoin korin värityksen luonnonläheiseksi, joten valitsin kasvivärjätyn sinapin keltaisen hailakan metsänvihreän kaveriksi. Sinapin väri liittyy muiston väreihin mummolan sisällä, ja vihreä puolestaan viittaa isoihin vanhoihin puihin sekä vihreään puutarhaan mummolan ympärillä. Kori edustaa mielestäni perinteitä eikä niinkään modernia aikaa, mikä palvelee sen muistoihin nojaavaa tausta-ajatusta. Halusin ehdottomasti kuvata tuotoksen luonnossa, koska loin sen ajatellen myös luontoa. Mielestäni työ herää henkiin luonnossa ja vastaa parhaiten visuaalista mielikuvaani. Tuotos ja sen esityskuva ovat visuaalinen muoto Mummola-muistosta.

Kuva 12. Hanna Kuusinen, Mummola (2012).

MUMMOLA

Valtava, korkeuksiin kohoava paksurunkoinen mänty.

Suurin näky pihan puista.

Sen alin, hieman väärälle vinoutunut oksa
kasvoi pienen tytön ulottumattomissa.

Puu eläneenä aikaa - nekin sotaisat vuodet.

Vankasti pystyssä vuodesta toiseen.

Seuraten pihan lasten kasvua.

Tarjoten varjon kesähelteellä peltotöiden jälkeen.

Suojaten maitokärryjä sateella.

Vartoen lastenlasten kasvua.

Keinuttaen nauruin koltiaisia taivaisiin.

Tarjoten Tarzankokelaille kiipeilyhaasteita.

Huomaten isännän ja emännän yhä syvemmälle
painautuvat kasvонуurteet.

Lyhentyneet askeleet,

jotka eivät enää kiri aamuarhain navettaan.

Männyn alla hienohiekka.

Hiekan uumenista, koloistaan nousevat muurahaiset.

Ne jaksaa ja jaksaa aina vaan.

Mummu viltin syleilyssä tuvan betonisilla portailla.

Tyttö kyykyllään ihailen sormien välistä valuvia

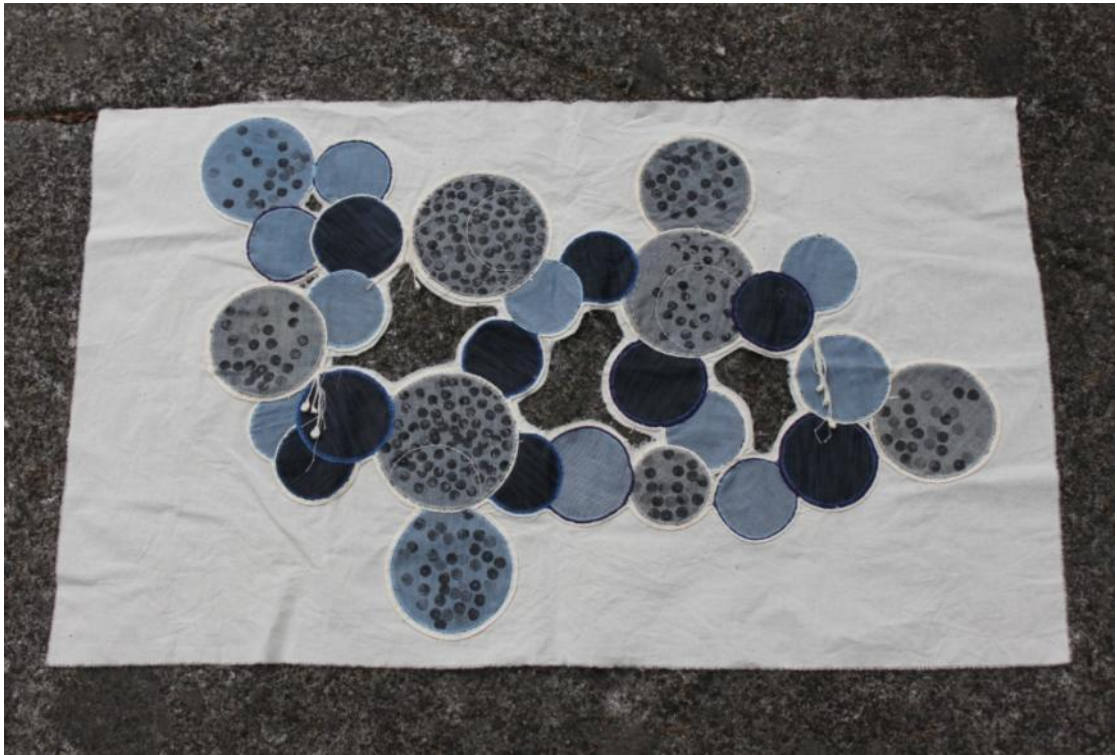
hiekan hentoja muruja,

jotka haihtuu tuuleen, aurinkoiseen kesäilmaan.

Saisinpa maistaa jälleen mummun vattumehua.

5.3.2 Mustikkamaito -tuotoksen luomisen tausta

Vietin lapsuuteni kesät mökillä vanhempieni kanssa. Tekemisen puute vaivasi välillä, ja luonto ja sen tuomat elämykset olivat tärkeitä tylsyyden pakopaikkoja. Mustikkamaito -tuotos syntyi metsäretkistä, jonka päätteeksi söimme mustikkamaitoa tai -piirasta mökin pirtinpöydän ääressä (kuva 13). Työn keskeinen elementti on erikokoisista sinisävyisistä pyöreistä kangaspaloista muodostuva vapaa sommitelma. Eriväristen farkunpalojen ansiosta työssä on syvyyttä, jota lisää taustakankaaseen tehdyt aukot. Pieniä yksityiskohtia voimakkaan sommitelman ja pelkistetyn vaalean taustakankaan vastapainoksi löytyy pienistä painetuista tummista värilänteistä ja joihinkin niihin kirjoituista ympyröistä, irtolanganpätkistä sekä ommelluista pyöreistä muodoista farkunpalojen pinnalla. Tuotoksen rouheista ilmettä on revityssä kankaan reunassa, ryppyisessä pinnassa, käsin virkatuissa osissa sekä kierrätysmateriaalin käytössä. Tausta on tarkoituksella tyhjä ja paljas suhteessa farkkukankaisiin. Onnistuneinta teoksessa on sommittelu, joka on dynaaminen. Kuvasin työn vasten kalliopintaa, koska vihreä tausta kuten nurmi ei olisi soveltunut valkean ja sinisen rinnalle. Kallio soveltui pelkistettynä taustana kankaan taakse. Ihanteellisinta voisi olla ripustaa tuotos jonnekin siten, että sen taa jää ilmaa, jotta kankaan aukot pääsevät oikeuksiin paremmin.

Kuva 13. Hanna Kuusinen, Mustikkamaito (2012).

MUSTIKKAMAITO

" Mitäs sitten tehtäisiin? " kysyvä katse miettii.

Mökkkitien sora rouskuu kesäkenkien alla,
ilmassa tuoksuu vihreä metsä. Korkeissa koivuissa tuulen pesiä.
Käärmekeuusen hennosti kiertyneet oksat ihmetyttävät
ja heinänkorsihotellit ovat sylkitoukan täyttämät.
Nekin lomailevat näissä maisemissa. Toiset maksavat maltaita luksushotellista, ne tyytyvät asettumaan luonnonhelmaan.
Ruohonjuurten tasolle, ihan kirjaimellisesti.

Joskus tuossa tien reunalla tupsahti savuava sieni,
kun kengän kärki kopsutteli sen pintaa.

Pienen sankon ripa hiostuu kämmenessä.
Ylämäki hieman hengästyttää. Mäen laella alkaa tarinoiden metsä
menneiltä vuosilta. Sen uumenissa pienen puron ylittävä silta, jossa
oli tanssittu romanttiset valssit. Nyt kuunnellaan puron pilpatusta.
Ehkä hieman jännitetään ettei hirvi tai karhu lönköttele puskiasta,
meidän marjoja maiskuttelemaan.

Ensimmäiset pallukat kopsahtelevat pohjamuovia vasten.
Violetiksi muuntautuneet sormenpäät,
kieli tatuoinut tummaan sineen.
Äitin poimuri on rohmunnut lehdetkin.
Sankon täytteidensä sekaan ei huolita yhtään vihreää.
Ötököiltäkin on pääsy kielletty,
vaikka korvan juurella hyttynen odottaakin lennonjohdolta tietoa
otollisimmasta laskeutumisasajankohdasta.

Metsäretken kätteistä suurimmat eivät ole kutiavat poukammat.
Tuotto kelluu valkoisessa nesteessä,
mansikan kuvin reunustetulla lautasella.
Pirtin pöydässä on hiljaista,
kun mustikkamaito häviää herkkusuihin.

5.3.3 Lapsen työ -tuotoksen luomisen tausta

Olen perheemme kuopus, ja ikäero sisaruksiini on suuri. Elin lapsuuttani pääosin kuin ainut lapsi, joten mielikuvituksen käyttäminen oli olennaista niin leikissä kuin visuaalissa luomisessa kuten piirtämisessä. Tyhjä paperi ja värit toivat mahdollisuuksia luoda mitä tahansa. Piirtäminen oli tärkeä osa lapsuuttani. Se oli minun työtäni muun leikkimisen ohella. Lapsen työ - tuotoksen kynät kuvaavat kallisarvoista osaa lapsuuttani (kuva 14). Taustalla oleva liina symboloi toisaalta mennyttä toisaalta niitä koukeroita, joita piirtäessä syntyi. Piirtelin paljon luontoon liittyviä asioita tai suunnittelin sisustuksia tai asuja. Yksinkertainen pahvilaatikko näyttelee halvan ja mitättömän säilyttimen roolia. Laatikko on mikä tahansa rasia, johon taltioin kalleimmat aarteeni -värikynät. Halusin sijoittaa työn kivikkoon, koska pahvilaatikko sulautuu siihen sopivasti ja kynien sommitelma erottuu siitä hyvin. Jätin huopapinnan tarkoituksella valkoiseksi, jotta itse väriosoitus kynästä erottuisi paremmin. En laittanut laatikkoon mitään pinnoitetta, vaan annoin sen olla itsensä, kierrätetty, kyniä rajaava ja tiivistävä elementti. Kynät niiden mahdollistama luovailmaisuus ovat tärkeä osa sekä mennyttä että nykyistä elämääni.

Kuva 14. Hanna Kuusinen, Lapsen työ (2012).

LAPSEN TYÖ

*Syke on noussut hyppyissä rantakiveltä toiselle.
Uinti pikkurannasta laiturin eteen kasteli polkkatukan.*

*Aikaa on kulutettu piirrellen
-valkoinen pinta hukkunut väreihin,
eri suuntiin kaareileviin koukeroihin.*

*"Kato, mitä mä tein!"
tuikkiva katse pyytää.*

*Aito ilo omasta työstä.
Lapsen työtä on luoda.
Mielenmaisemia. Iloja ja suruja.*

5.3.4 IIIII IIIII tikkua laudalla -tuotoksen luomisen tausta

Lapsuudessa leikki on tärkeää. Leikissä luodaan maailma, jossa saa iloita ja tehdä asioita yhdessä toisten kanssa. IIIII IIIII tikkua laudalla - teos kuvastaa saman nimistä leikkiä lapsuudestani (kuva 15). Sen valkeat huovutetut risteilevät pitkulaiset muodot viittaavat kymmeneen tikkuun, jotka kerättiin leikissä ennen kuin etsittiin toisia piilosta. Tikut asetettiin keinulaudan päälle, josta ne polkaistiin ilmaan. Etsijä etsi tikut ja muut juoksivat piiloon sillä aikaa. Halusin jättää huovutetut tikkumaiset osat valkoisiksi enkä esimerkiksi värjännyt niitä ruskeaksi, sillä ajattelin, että ne nousevat esiin kuluneista ja harmahtavista laudoista parhaiten valkoisina. Järvenpohjassa muotonsa saaneet laudat olivat minulle itsestään selvä valinta tikkumuotojen alle, koska niiden orgaaninen muoto on hyvä symboli ajan kulumiseen sekä silloisen keinulaudan väriin. Halusin säilyttää kaikki materiaalit luonnonläheisinä, ja siinä villa sekä puu ovat hyviä valintoja. Ontto putkilomuoto tuo ilmavuutta tikkuihin ja myös tikkujen ilmava päällekkäin asettelu on tarkoituksella kolmiulotteinen. Laudat ovat luonnostaan sellaisia kuin ovat, joten niihin en halunnut puuttua mitenkään. Lautojen pehmeät piirteet ja rosainen pinta sekä huovan lämpö ja kotoisuus soveltuvat mielestäni muisto-teemaan sekä tyyliini käyttää raakaa tai luonnonmateriaalia työssäni. Tikkujen rakenneltu asettelu on vastapainona lautojen luonnonmukaiseen ilmeeseen. Pidän tuotoksen pelkistetystä olemuksesta. Siinä ei ole mitään turhaa. Luonto oli tässäkin haluamani miljöö kuvata valmis tuotos.

Kuva 15. Hanna Kuusinen, IIIII IIIII tikkua laudalla (2012).

IIIII IIIII TIKKUA LAUDALLA

*Betoniviidakon elävää elämää,
korkeat kirkkaisut kaikuivat kerrostalojen välissä.
Leikki sovitaan ja haalitaan porukat kasaan.
Ovikierrros rappusilta toiselle.
Innokkaana juostaan alapuiston ihmemaahan.
Iloitaan.
Jalkaparit viipottavat hajalleen puiston piiloihin.
Tikut siellä täällä, kiireesti kokoamaan.
Kurkkia ei saa.*

*Kuunnellen, minne loittonevat askeleet suuntaavat.
Yksi, kaksi, kolme ... seitsemän, kahdeksan, yhdeksän
... kymmenes tikku piilossa ruohosäikeiden juuressa.
Kiireesti nyt!*

*Etsintä alkaa.
Asemapaikoista tähystetään lähemmäs tulevaa.
Uhkarohkeat menneet läheisen leikkimökin katolle hipihiljaa,*

valmiudessa "Omat" kuuluttamaan.
Puiston laitamilla jännitys kirii selkäpiitä pitkin.
Sydän sykähtelee pienessä rinnassa.
Aistit valppaana pinkaisemaan pidemmän matkan,
taistelemaan omasta sijasta.
Lapset sinkoilevat puskista ja hökkeleistä hihkuen riemuissaan.

Betoniviidakon elävää elämää, lehmusten varjoissa.

6 Aino Kajaniemen arviointi Muistoja lapsuudesta - tuotoksista

Luovalla alalla työskentelyyn kuuluu itsensä ja töidensä asettaminen arvioinnin alle. Arvioitavaksi asettuminen ei välttämättä ole helppoa, mutta parhaimmillaan se voi poikia jotain uutta ja kasvattaa tekijää. Muistoja lapsuudesta tekstiilituotuskokoelman esittäminen vuoden 2010 tekstiilitaiteilijalle Aino Kajaniemelle oli opettavainen kokemus. Hänen vankkaan kokemukseen ja tunnustettuun ammattitaitoon pohjaava rehellinen palaute töistäni antoi minulle uudenlaisia näkökulmia tuotoksiin, joita olen työstänyt hyvin subjektiivisesti ja henkilökohtaisista lähtökohdista käsin. Ulkopuolisen tarjoama objektiivinen näkökulma toi esiin sellaisia asioista, joita en ollut tullut ajatelleeksi aiemmin. Kajaniemi arvioi töitäni valmiina taideteoksina, joten palaute on annettu suhteessa siihen oletukseen.

Aino Kajaniemi arvosti lähtökohtaani visualisoida lapsuuden muistoja. Hänen mielestään asioiden dokumentointi on tärkeää, ja siltä osin visuaalisella taltioinnilla on oma tasonsa. Muisti on mielenkiintoinen asia pohdittavaksi, ja hän itsekin on käyttänyt muistoja osana töitään, mutta lähestyen niitä materiaalin tai tunteiden ehdoilla. Kajaniemi huomautti, että mielenkiintoista muistojen parissa työskennellessä voi olla se, mitä lopulta saa aikaan ja vastaako aikaansaannos muistoa todella. Kajaniemen kokoava päätelmä töistäni kokonaisuutena oli, että ne ovat esinekoosteita laajasti määriteltynä. Hän toi esiin ettei itse tehdyn ja valmiin yhdistäminen ole helppoa, koska silloin haasteena on saada toimimaan kaikki yhdessä. Lisäksi hän huomautti, että muistoista käsin työstämisessä tulisi pohtia sitä, tekeekö työtä taiteena vai kuvaako autenttista muistoa. Hän arveli, että vuosien saatossa, kun työkokemusta tulee lisää, mahdollisesti oma visuaalinen maailma voittaa ajatukset ja muistot.

Kajaniemen mukaan taidetta ei yleensä tehdä tekstin kanssa, joten hänen mielestään kunkin työn tulisi toimia itsessään ilman tekstiä. Hän toi esiin ettei teosten katsojat välttämättä juurikaan välitä teosten nimistä, saati tekijän taustakertomuksista tai elämänsä historiasta. Toisaalta on myös olemassa ihmisiä, jotka kaipaavat tietoa tekijästä teoksen takana. Kuitenkin Kajaniemi painotti, että jos tehdään taidetta, on tärkeämpää että teos toimii taideteoksena kuin, että oma kokemus korostuisi työssä. Ihannetilanteessa katsojaa viehättää molemmat, teos sekä sen tarina. Yhtä kaikki teosta tehdessä tulisi

tarkkaan pohtia, mitä tekee ja miksi. Jos teosta kokoaa elementeistä, tulee niiden paikka olla perusteltu jotenkin. Myös signeerauksien osuutta töissä tulisi miettiä.

Teosta tehdessä kokeileminen on tärkeää, jotta eri ratkaisuille olisi perusteensa. Tasapainon hakeminen, muotokielen pohtiminen ja jonkin tekniikan käyttäminen suhteessa työn luonteeseen tulee pohtia tarkoin. Jokainen kohta työstä tulee perustella hyvin ja eri elementtien tulee sopia yhteen. Toisaalta taiteen tekemisessä kaikki on luvallista. Mikäli taidetta tekee elääkseen, tärkeää on se, että työ pysäyttää katsojansa tässä kuvassa täynnä olevassa maailmassa. Teoksella ikään kuin kosiskellaan katsojaa tarkastelemaan sitä lähemmin. Tärkeää on myös miettiä, miten teosta katsotaan: tilassa ympäri kiertäen vai seinäpintaa vasten tarkastellen. Teoksen on tärkeää toimia kaikista tarkasteltavista kuvakulmista käsin ja sen esillelaitto tulee Kajaniemen mielestä olla mahdollisimman huomaamatonta.

6.1 Kajaniemen kehittämideoita tuotoksiin

Sain tuotoksia koskien joitakin kehittämideoita. Mummola -työn (kuva 12) osalta Kajaniemi piti sen hienosta muodosta, josta tulee mielikuva syylistä tai turvasta. Hän arvosti punontatekniikkaa, joka rakentuu osista. Se liitti hänen ajatuksensa historian eri rakenteisiin ja suojaavaan muotoon. Työ olisi voinut olla sävyiltään rikkaampi, sillä valituista väreistä tulee mieleen syksy. Esineenä tuotos ei ole kaunis tai veistoksellinen, sillä siitä ei voi hakea veistokselle tyypillisiä linjoja, jotka yleensä tekevät taiteesta kiinnostavamman. Kajaniemi arveli, että monipuolisempi materiaalien käyttö toisi paremmin esiin haettua pehmeää vaikutelmaa. Materiaaleihin olisi voinut käyttää ohutta, paksumaa, himmeää, kiiltävää ja krouvimaisia elementtejä. Hän painotti, että tekstiilimateriaaleja täynnä oleva maailma olisi antanut mahdollisuuksia käyttää materiaalia kattavammin. Käytettyihin villalankamateriaaleihin nähden työn olisi tullut olla suurempi, jotta se olisi vaikuttavampi.

Teoksessa pitäisi riittää katsottavaa, ja katsojaa tulisi vietellä pysähtymään sen luo, vaikka työtä tekisikin itsekkäistä lähtökohdista käsin. Visuaalinen mielenkiinto edellyttää, että taideteoksessa on harkitut materiaalivalinnat, kiinnostava muoto ja massa, jossa on voimaa. Pientä tehdessä on vaikeampaa saavuttaa se. Materiaalivariaatiot olisivat voineet auttaa asiassa. Myös esimerkiksi harmaa väri toisi enemmän mieleen mummolan, jossa mummo kutoi harmaita villasukkia. Harmaa sopisi myös muihin tuo-

toksiin nähden paremmin Mummola-työhön, koska nyt se on likaisen oloinen suhteessa esimerkiksi puhtaampien sinisten sävyjen rinnalla, joita Mustikkamaito -työssä on.

Mustikkamaito (kuva 13) oli Kajaniemen mielestä hauska ja värimaailma miellyttävä. Työn hyviä piirteitä oli sinisen väri variaatiot sekä vahvasti sommiteltu keskusmuoto. Kajaniemi olisi kaivannut vaalealle taustakankaalle esimerkiksi farkun paloissa olevia pieniä painojälkiä, jotta vaaleasta taustakankaasta olisi tullut enemmän osa muuta työtä. Toinen vaihtoehto olisi voinut olla taustakankaan pyöreä muoto, joka olisi ollut hyvä kuvaamaan maitolautasta. Hän koki turhiksi ja häiritseviksi työn langanpätkät, virkatut irtonauhat sekä helmet niiden sisällä. Työ olisi ollut parempi ilman niitä. Pieniä yksityiskohtia, kuten käsin ommeltuja ympyröitä hän ei kaivannut, sillä hän ei niitä huomannut. Kajaniemen mukaan työ toimisi paremmin, jos sen vahva sommittelu olisi pelkistetty ilman turhia dekoraatioita. Kajaniemi huomautti ettei työhön tarvitse liittää kaikkea, jotta se olisi toimiva. Sen tulen hänen mukaansa huomaamaan kokemuksen karttuessa.

Lapsen työn (kuva 14) osalta Kajaniemi arvosti sen sisältämää materiaalieroja huovutetun villan ja kiiltävien kärkilankojen välillä. Hänestä utuinen villapinta sopi kiiltävään materiaaliin. Kajaniemi ei kuitenkaan ymmärtänyt miksi kyniä kuvaavien osien takana on pitsiliina ja miksi osat on laitettu laatikkoon. Hänen mielestään liinan ja laatikon värimaailma riitelevät keskenään. Hän ehdotti, että liinan tausta olisi erivärinen, esimerkiksi valkoinen. Hänen mielestään työ toimii paremmin pystyssä esimerkiksi seinää vasten kuin tasossa. Laatikon sijaan ympärillä voisi olla vaikkapa plexilasi tai kulunut puulaatikko. Nykyinen pahvi on liian neutraali eikä siitä välity sen paikka työssä. Kaikki osat tulisi miettiä tasa-arvoisemmiksi suhteessa toisiinsa, sillä muissa osissa on nähty vaivaa käsin, mutta laatikko on halpa ja toimimaton valinta.

IIII IIIII tikkua laudalla (kuva 15) oli Kajaniemen mukaan hyvä pelkistetyn ilmeen osalta. Hän arvosti rohkeuttani antaa niukkuuden puhua puolestaan. Luottamukseni perusmateriaaleihin ja niiden muotoihin sellaisenaan oli hänen mielestään plussaa. Kajaniemen mielestä taideteosta katsoessa on tärkeää se, millaisessa tilassa teos on. Tasossa katsottaessa työhön tulee voimakas toispuoleinen painotus. Tämä epäsymmetria on häiritsevää, kuten myös se, että orgaaninen luonnon aikaansaama lautamuoto ja tehty graafisempi rakenneltumuoto ovat ristiriidassa keskenään. Siitä joko tykkää tai ei tykkää. Kajaniemen mielestä tulee pohtia, toimivatko huovutettu materiaali sekä lauta keskenään, jos ei oteta huomioon taustatarinaa. Taideteoksesta tulisi ilmetä, miksi sen elementit ovat siinä siten kuin ovat.

6.2 Ajatuksia Kajaniemeltä saadusta arviosta

Arvioinnin alussa keskustelimme taustastani ja ammatillisesta toiveestani tekstiilien suhteen, jotta hänelle tulisi kuva minusta tekstiilien suunnittelijana. Kajaniemeltä saatu palaute keskittyi tuotosteni arviointiin. Palautteessa ei juurikaan huomioitu tarinoita, jotka olin liittänyt osaksi töitäni vaikka Kajaniemi lukikin tarinat ennen töiden arviointia. Koska olen itse liittänyt tarinat voimakkaasti töideni taustaksi, olisin toivonut niiden olevan selkeämpi osa arviointia. Kaiken kaikkiaan minulle jäi kuva ettei Kajaniemi ehkä kaikilta osin ymmärtänyt tuotosteni tarkoitusta ja liitti ne voimakkaasti pelkästään taiteen ja tekstiilitaiteen tekemiseen.

Kuultuani Kajaniemen arvioinnit töistäni, sain kuitenkin uutta ajateltavaa. En ollut ennen arviota tajunnut, että tuotokseni olisivat niin korostuneesti esinekoosteita, eivät tarkoituksella vaan sattuman kautta. Ymmärrän Kajaniemen vaateen siitä, että taideteosten eri osien tai elementtien tulee olla perusteltuja, en kuitenkaan voi välttämättä liittää sitä ehdottomaksi vaatimukseksi kokoelman tuotosten osalta. Toki jokaisella osalla töissäni on mielessäni perusteltu paikka. Tuotoksien työstämiseen vaikuttivat tunteet ja visiot sisäisestä kokemusmaailmastani, ja ne ohjasivat työskentelyäni. Ne määräsivät valintajani enemmän kuin katsojan kosiskelu tai esille laiton vaateet. Kokoelma on henkilökohtainen enkä ole töitä tehdessä pyrkinyt tuottamaan teoksia katsojalle vaan visuaaliseksi dokumentiksi elämästäni, eräänlaiseksi muistokollaasiksi. Siltä osin kokoelmaa ei voi suoraan rinnastaa tekstiilitaiteen tekemiseen muita varten. Toivon tietenkin, että työni ja niihin liittyvät tarinat tarjoaisivat katsojalle ajattelun aihetta ja herättäisivät kiinnostusta, mutta se ei ole ollut tekemiseni päätavoite.

Kokemuksena töiden esittely tuntemattomalle ja kokeneelle ammattilaiselle oli uusi ja opettavainen. Arvostan Kajaniemen kokemusta ja ammattitaitoa, ja sain hyvää oppia tulevaa ajatellen. Uskon, että jos jatkossa teen tekstiilitaidetta, otan huomioon Kajaniemen esiin nostamia ajatuksia. Opin erityisesti sen, että oman vision esittely selkeästi ja perustellusti toiselle on olennaista. Jokaisella teosta tarkastelevalla on oma henkilökohtainen lähestymistapansa ja oikeus muodostaa henkilökohtainen näkemyksensä töistäni. Vaikka Kajaniemi toi esiin kriittisiä näkökulmia töistäni, ne eivät loukanneet minua. Jokaisella on oikeus mielipiteeseensä ja toivon, että työni herättää ajatuksia. Mielenkiintoista olisi tietää niin sanotusti maallikkojen ajatuksia tuotoksistani, ovatko ne yhtä kriittisiä kuin saatu palaute alan ammattilaiselta.

7 Pohdinta

Luovuus on kiehtovaa! Kiehtovaa siinä on sen mysteerinen luonne. Jokainen arvostaa luovuutta eri tavoin ja määrittelee sen omalla tavallaan. On ollut mielenkiintoista tutkia luovuutta tämän prosessin ja tekemäni projektin aikana.

Luovuuden yleisen katsauksen koostaminen auttoi pääsemään syvempään ymmärrykseen luovuuden luonteesta, joka osoittautui hyvin laaja-alaiseksi ja monivivahteiseksi eri näkökulmista tarkasteltuna. Opinnäytetyöni etenee laajemmasta tarkastelusta kohti suppeampaa sekä yleisestä kohti yksityisempää näkemystä luovuudesta. Olen tyytyväinen raportin rakenteeseen, sillä olen mielestäni osannut luoda ehyehkön kattauksen luovuuteen ilmiönä sekä teoreettisesti että yksilöiden näkökulmasta. Aihe on laaja, mutta valikoiden olen tuonut esiin tavoitteisiin nähden olennaiset asiat. Raportti on monipuolinen, sillä teoreettisemmän määrittelyn rinnalla on myös tiedonhankintaa tekstiilisuunnittelijoilta sekä toiminnallista osuutta projektiohjelmien kuvauksessa. Opinnäytetyön joka vaiheessa pyrin siihen, että tuotan omaa ja olen avoin tekemisen prosessista. Olipa kyse sitten lähdeosteiden lainaamisesta yleisessä osuudessa tai tekstiilituotosten tekemisestä projektissa. Olen pyrkinyt olemaan luotettava ja eettinen tiedonhankinnassa esimerkiksi sen suhteen, että olen tarjonnut jokaiselle kohderyhmästä mahdollisuuden tutustua opinnäytetyöhöni sen valmistuttua ilmoittamalla, että voin lähettää valmiin työn heille luettavaksi, jos he niin tahtovat. Kuvien käyttöön hankin luvat.

Prosessi ei ole ollut suoraviivainen tai helppo, mutta sen myötä olen saanut uusia kokemuksia ja oppinut tekemisestäni. Olen esimerkiksi oppinut, että luovuus on jotain henkilökohtaista ja syvälle ulottuvaa. Vaikka tunnistan toisten luovuutta vaikkapa teoksissa tai tekstiileissä, niissä tunnistamani luovuus suodattuu väkisinkin omien henkilökohtaisten tunteiden, mielikuvien ja merkitysten läpi. Jokin luovatuotos tyyppillisesti liikuttaa, säväyttää tai hämmästyttää. Joskus se saa aikaan jopa inhoa. Usein luovatuotos jättää jonkin jäljen. Siihen liittyy kokemuksellisuutta, joskus jopa mystisyyttä tai arvoituksellisuutta. Joskus tekstiiliteos tuottaa elämyksiä, joita on vaikea käsittää. Toisten oivallukset ja taitavuus antavat kipinöitä ja synnyttävät halun ilmaista myös omia sisäisiä mielikuvia näkyvään muotoon toisten tarkasteltavaksi.

*Etsin luovuudelle sopivia muotoja.
Muotoja, joissa se tulee ilmi oikein,
on parhaimmillaan tarkoituksen mukaan.
(Oma muistiinpano prosessin ajalta, 6.5.2011)*

Projektia aloittaessa koin hankalaksi sen, että en oikein tiennyt mihin suuntaan etenisin tekstiilien suunnittelussa. Kaipasin jotain päämäärää, jota kohti tähtään. Sen löytäminen ei ollut helppoa. Kun lopulta päädyin tekemään tekstiilituotoksia, tekeminen vapautui ja edistyin paremmin prosessissa. Jatkuva jahkailu sekä tauko opinnoissa kun olivat vähentäneet motivaatiani ja uskoani työn loppuun saattamiseen. Olennaista oli, että löysin teeman, jonka ympärillä työskentelin. Tekemistä hankaloitti hieman se ettei palautteen saaminen etäopintojen ja kesäloman takia ollut mahdollista kovin hyvin, mutta onneksi sähköpostitse sain Lampion Ainolta palautetta ja se antoi suuntaviivoja työhön.

Tässä prosessissa luovuuteni pohjaa sillä hetkellä saatavilla oleviin materiaaleihin ja muistoihin ja ilmenee niiden yhdistämisenä sekä visuaalisena tulkintana. Olen toteuttanut projektin aikana ikään kuin tekstin kuvittamista tekstiilimuotoilun keinoin. Tuotokseni eivät ole tekstiiliteoksia niiden suljetun luonteen takia. Jokaiseen työhön liittämäni tarinat ovat kiinteä osa tuotosta, joten tuotosten tarkastelussa katsojan oma tulkinta jää toissijaiseksi ja tekijän oma subjektiivinen viesti korostuu. Tekstiilitaiteessa näin ei tulisi olla. Tekstiilitaidetta tehtäessä tulkinta ja teoksen sanoma tai viesti on keskeisessä osassa. Tällöin myös jokaisella teoksen elementillä tulisi olla perusteltu paikkansa. Mikäli olisin toteuttanut tekstiilitaidetta, katsojalla tulisi puhutella jotenkin. Myös luova-prosessi olisi todennäköisesti toisenlainen, heittäytyvämpi ja vapaampi. Seuraavassa projektissa voisin sukeltaa luovuuteeni ilmaisullisesti vapaammin ilman rajoittavaa lähtökohtaa. Luovuuden ytimessä on uuden oivaltaminen ja mielikuvituksen rikastaminen. Heittäytyminen luovaan prosessiin on se, jota minun tulisi vielä harjoitella, sillä yleensä haen tekemiseeni selkeyttä ja raameja.

Kajaniemen Ainolta saatu palaute oli rakentavaa ja uusi oppimiskokemus. Arvostan Kajaniemen ammattitaitoa ja hänen tarjoamaansa tietoa, jonka sain töideni arvioinnista. Olin yllätynyt tuotoksieni saamasta kritiikistä siltä osin, että tarinoiden merkitys jäi takalalle. Ymmärrän kuitenkin nyt sen etteivät tarinat anna katsojalle vapautta tulkita tuotoksia katsojan omista lähtökohdista käsin. Tekstiilitaiteelle tulisi antaa tilaa puhutella vastaanottajaa avoimesti, vaikka taustalla olisikin jokin tietty lähtökohta. Voin yhtyä Kajaniemen kommenttiin siitä, että vain tekemällä pääsee eteen päin. Niinhän se on, että nyt prosessin jälkeen lähestyisin muistojeni visualisoimista eri tavoin, sillä kokemus on opettanut ja kukin projekti on uusi seikkailu luovan ilmaisun maailmaan.

Jokainen kantaa mukanaan historiaa ja tärkeitä elämäntapahtumia. Niiden merkitys voi muuttua elämän varrella jotenkin. Toisinaan menneen haluaisi unohtaa, mutta tässä tapauksessa minulle oli tärkeää sanallisesti tukien tallentaa muistojani näkyvään muotoon. Olen tyytyväinen tekemiini töihin. Ne ovat palasia minusta. Tuomalla Muistoja lapsuudesta -tuotokset muiden eteen tarjoan palan itsestäni toisille, ja kukin päättää, miten suhtautuu siihen. Toivon, että tuotokset saavat aikaan hyviä ajatuksia ja ehkäpä virittävät katsojan mielen omiin muistoihin. Ennen kaikkea projekti oli minulle henkilökohtainen ja osaamistani kokoava prosessi ammattiin valmistumista ajatellen.

Tekstiilimuotoilun opiskelu on ollut minulle tärkeää ja kiitän saamaani tukea opintojen loppuun saattamisessa. En luultavastikaan tule päätyökseni tekemään muotoilualan töitä. Haaveissani kuitenkin on vähintäänkin harrastaa luovia asioita ja sen myötä olla tekstiilienkin parissa tavalla tai toisella. Olen myös haaveillut, että voisin pitää tekstiilinäyttelyä tai näyttelyitä tulevana vuosina. Yksi ammatillinen toive, joka voisi yhdistää ammatilliset kiinnostuksen kohteeni, on työskennellä työpajaohjaajana. Ehkä saatan joskus perustaa nuorten työpajan, kuka tietää. Uskon, että luovuuden kautta ihminen voi oppia itsestään, löytää voimavaroja ja vahvistaa minuttaan tekemisen kautta. Konkreettisen kädenjäljen näkeminen voi auttaa suuntaansa hakevaa nuorta vahvistamaan itsetuntemusta ja tarjota onnistumisen elämyksiä, jotka vievät elämässä eteenpäin. Olisi hienoa olla osa sitä jollakin tapaa. Ensin täytyy kuitenkin saattaa sekä muotoilun että opinto-ohjaajan opinnot loppuun, ja sitten katsoa minne tie kuljettaa.

Uskon, että olen saanut muotoiluopinnoista hyviä ja tärkeitä eväitä elämäni reppuun. Tämä opinnäytetyö on yksi todiste siitä. Haluan opinnäytetyöllä ja projektissa syntyneillä teoksilla taltioida palan elämänhistoriaani kirjalliseen ja visuaaliseen muotoon. En ole aiemmin taltioinut lapsuuden kokemuksiani päiväkirjan ulkopuolelle enkä varsinkaan näin julkisesti, mutta olkoon tämä osoitus siitä, että olen oppinut elämän olevan lahja – arvokas tarina, josta jokainen alkaa salaisella hetkellä ja päättyy tietämättömään aikaan.

Lähteet

- Anttila, P. 2007. Taidot tulevaisuuden onnen perustana. Tulevaisuuden tutkimuksen seuran kesäseminaari. http://www.staili.org/dokumentit/Anttila_taitomaarittelya.pdf. 12.8.2012
- Anttila, P. 1971. Tekstiilikäsityö. Kouluhallitus. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Bergström, M. Luovuus ja aivotoiminta. Teoksessa R. Haavikko & J-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: WSOY.159- 172
- Häyrinen, 1984. Yksilön, yhteiskunnan ja historian vuorovaikutus uuden luomisessa. Teoksessa R. Haavikko & J-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: WSOY. 359- 379
- Hägglund, T-B. 1984. Luovuus psykoanalyttisen tutkimuksen valossa. Teoksessa R. Haavikko & J-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: WSOY. 123 - 146
- Kajaniemi, Aino. 2012. Tekstiilitaiteilija. Nauhoitettu haastattelu, 7.8.2012.
- Koski, J.T. & Taberman, T. 2002. Luovuuden lumous. Helsinki:Gummerus.
- Koski, J.T., Tuominen, S. & Kärkkäinen, I. 2005. Kuinka ideat syntyvät. Luovan ajattelun käsikirja. Porvoo: WSOY.
- Lapuan Kankurit. 2012a. Jung, Dora. <http://lapuankankurit.fi/fi/suunnittelijat/dora-jung>. 24.7.2012
- Lapuan Kankurit Oy. 2012b. Kaarna. <http://www.lapuankankurit.fi/verkkokauppa/fi/kaarna-poytaliina.html>. 24.7.2012.
- Lapuan Kankurit Oy. 2012c. Kielo. <http://www.lapuankankurit.fi/verkkokauppa/fi/kielo-poytaliina.html>. 24.7.2012
- Lukkarinen, L. 2008. Kierrätysmateriaalien käyttö nykytekstiilitaiteessa. Tulkintoja kierätetystä tekstiilimateriaalista naiseuden ja arjen valossa. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu A 87.
- Ornamo, <http://www.ornamo.fi/>. 24.7.2012
- Poutasuo, T. (toim.) 2001. Tekstiilin taidetta Suomesta. Akatiimi Oy.
- Ringbom, S. Kuvan luominen ja taiteen kehitys. Teoksessa R. Haavikko & J-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: WSOY. 251 - 276
- Ruth, J-E. 1984. Luova persoona, prosessi ja tuote. Teoksessa R. Haavikko & J-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: WSOY.13 - 36
- Saarinen, P. 1984. Motivaation tutkimus ja luovuus. Teoksessa R. Haavikko & J-E. Ruth (toim.) Luovuuden ulottuvuudet. Espoo: WSOY.173 - 188
- Svinhufvud, L. 2006. TEXO 50 vuotta - Tekstiilitaide 20 000 vuotta. Teoksessa Kädet ja kaikki. Tekstiilitaiteilijat TEXO ry:n 50-vuotisjuhlanäyttely. 7. suomalainen tekstiilitriennaali. Amos Andersonin taidemuseo. 8-9

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.

Tuominen Anu. 2012. Hiiri.

http://www.anutuominen.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=19. 24.7.2012

Tuominen Anu. 2012. Puolukoita - survimen idea.

http://www.anutuominen.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=19. 24.7.2012

Uusikylä, T. & Piirto, J. 1999. Luovuus. Taito löytää , rohkeus toteuttaa. Juva: Atena Kustannus.

Vähälä, E. 2003. Luovan käsityöprosessin yhteydet psyykkiseen hyvinvointiin. Käsityön aikana koettujen itseraportoitujen emootiokokemusten ja fysiologisten vasteiden väliset yhteydet. Joensuun yliopisto. Käsityötieteen lisensiaatintutkimus.

LIITTEET

Liite 1

Tekstiilisuunnittelijoille sähköpostitse lähetetty osallistumispyyntö

Hei tekstiilialan suunnittelija!

Opiskelen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa tekstiilisuunnittelua, ja teen parhailaan opinnäytetyötä luovuudesta. Olisin erittäin kiitollinen, jos voisit kirjoittaa oheisten kysymysten ohjaamana kuvausta, mikä inspiroi Sinua tekstiilisuunnittelijana ja mistä luovuutesi kumpuaa. Kirjoituksella ei ole pituusvaatimusta, ja voit kirjoittaa kirjoitelman vapaamuotoisesti.

Laita kirjoitelman alkuun nimesi, koulutuksesi ja lyhyt kuvaus siitä, mitä tekstiilisuunnittelijan töitä teet.

Kysymyksiä avuksi luovuuden pohdintaan:

- Mitä luovuus mielestäsi on?
- Miten ilmaiset luovuuttasi tekstiilien suunnittelussa?
- Millä tavoin haet inspiraatiota suunnitteluun?
- Mikä edistää luovuuttasi?
- Mikä voi rajoittaa luovuuttasi?
- Vaikuttaako vuorokauden aika luovaan työskentelyysi?
- Vaikuttaako vuoden aika luovaan työskentelyysi?
- Kuvaa joitain konkreettisia hetkiä, joiden aikana luovuuden virta (vrt.flow-kokemus) on vienyt sinut mennessään, ja olet kokenut intensiivisesti uppoutuneesi luovaan työskentelyyn.
- Voit myös kuvata sitä, onko inspiraation lähteesi muuttuneet työvuosien aikana ja miten.

Henkilöllisyytesi ei tule ilmi opinnäytetyöstäni, ja kirjoitelmia käsitellään luottamuksellisesti.

Kiitos jo etukäteen osallistumisestasi! Vastaathan viimeistään ...

Ystävällisesti,
Hanna Kuusinen
sähköpostiosoite

Tekstiilisuunnittelun opiskelija
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
Muotoilun koulutusohjelma

Lupakyselyn pohja kuvien käytöstä opinnäytetyössä

Hei,

Opiskelen tekstiilimuotoilua Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa Joensuussa. Teen parhaillaan opinnäytetyötä liittyen luovuuteen. Esittelen opinnäytetyön aiheen puitteissa myös luovan alan suunnittelijoita, jotka inspiroivat minua. Esittelyyn kuuluu lyhyehkö kuvaus suunnittelijasta ja hänen töistään.

Saisinko lupasi käyttää Internet-sivustollasi (suunnittelijan sivuston osoite) olevia kuvia tekstiä havainnollistavana osana?
Laitan tietenkin lähteen esille, ja mikäli saisin sinulta kuvaajan tiedot liitän kuvaan myös kuvaajan nimen.

On mahdollista, että opinnäytetyö taltioidaan Theseus-verkkotietokantaan, joten siitä syystä opinnäytetyöprosessin yhtenä osana on entistä tarkempi lähteiden ja kuvalähteiden oikea merkitseminen.

Kiitos vastauksestasi jo etukäteen ja lämpöistä kesän odotusta !

Ystävällisin terveisin,
Hanna Kuusinen
Tekstiilimuotoilun opiskelija
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
email
puhelin numero

Lyhyet kuvaukset tekstiilisuunnittelijoista

Dora Jung

Dora Jung (1906-1980) on suomalaisen kudonnan yksi suurimmista suunnittelijalegen- doista. Hän rakensi 50-vuotisuraansa pitkäjänteisesti kudonnan parissa ja työskenteli yhteistyössä Tampellan kanssa. Hänet palkittiin sekä kansainvälisesti että kotimaassa edistyksellisestä ja laadukkaasta työstä. Lapuan Kankurit ovat ottaneet Dora Jungin suunnittelema tekstiilikuoseja uudelleen tuotantoonsa 2000 -luvulla.

Lisätietoa Dora Jungista saa muun muassa Timosen (2008) Jungia käsittelevästä kat- tavasta teoksesta sekä Lapuan Kankureiden Internet sivuilta.

(Timonen, P. 2008. Dora Jung - taidekäsityöläinen - teollinen muotoilija)

(<http://www.lapuankankurit.fi/fi/suunnittelijat/dora-jung>)

(http://www.lapuankankurit.fi/sites/default/files/pdf/DORAJUNG_esite.pdf)

Anu Tuominen

Anu Tuominen (s.1961) on lemiläissyntyinen persoonallinen taiteilija. Tuominen on kouluttautunut Kuvataideakatemiassa ja Taideteollisessa korkeakoulussa. Hänen il- maisunsa juuret ovat kekseliäisyydessä ja humoristisessa oivaltamisessa, jota hän ilmaisee töissään kirjoittamalla ja käsitöiden avulla. Kierrätetyn ja käytetyn, usein arki- sen, käyttö on keskeinen piirre Tuomisen tyyliä tehdä luovaa työtä. Tuomisen töitä on ollut esillä monissa suomalaisissa ja ulkomaisissa näyttelyissä. Vuonna 2003 Tu- ominen palkittiin ansioituneesta työstään Ars Fennica -palkinnolla.

(<http://www.anutuominen.fi/>)

Maija Louekari

Maija Louekari (s.1982) on nuori oululaissyntyinen luovan alan osaaja. Louekarin suunnitteluosaamisen taustalla on graafisen ja muotoilualan opintoja Taideteollisessa korkeakoulussa, ja hänen työhistoriaan sisältyy kuvittajan, tekstiilisuunnittelijan ja muo- toilualan töitä. Louekari on arvostettu suunnittelija ja hän nousi laajan kansan tietoisuu- teen voitettuaan Nuoren elämän raamit -suunnittelukilpailun vuonna 2003. Louekari on työskennellyt Marimekossa, yhdessä merkittävimmistä suomalaisen tekstiilialan yrityk- sistä. Lisäksi hän on saanut kansainvälistä tunnustusta luovasta käden jäljestään, kun hänet palkittiin vuonna 2006 parhaasta tekstiilikankaasta EDIDAN toimesta. (<http://www.maijalouekari.com/index.htm>.)

Aino Kajaniemi

Aino Kajaniemi (s. 1955) on Tekstiilitaiteilijat TEXOn vuonna 2010 palkitsema tekstiili- taitelija. Hänen tekee tekstiilitaidetta kuvakudoksina, joiden lähtökohtana on ihmiselä- mään liittyvät tunnelmat, tunteet ja tilanteet. Hänen teoksiaan on sekä yksityisissä että julkisissa tiloissa, esimerkiksi kirkkotekstiileinä. Kajaniemen näyttelyitä on ollut niin kotimaassa kuin ulkomailla.

(<http://www.elisanet.fi/aino.kajaniemi/index.html>)